

MOTIVAČNÍ A DOPLŇKOVÉ MATERIÁLY

INFORMACE / ZDROJE / FOTOGRAFIE

DĚTSTVÍ BEZ ÚRAZŮ

Vytvořme pro děti bezpečné prostředí.
Naučme děti, jak se chovat, aby k úrazu nedošlo.

Tato publikace je vydávána jako součást projektu „Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence úrazů dětí“ financovaného Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem Hlavního města Prahy.

Publikace obsahuje některé další informace a obrázky, které se hodí pro prevenci úrazů a rizikového chování.

S přáním hodně sil a úspěchů

kolektiv autorů

Publikaci zpracoval kolektiv autorů:

RNDr. Magdalena Cvečková

Mgr. Olga Kačenková

Lektoroval:

Mgr. Robert Kostner

Chemikálie v domácnosti

Otravy domácími chemikáliemi, jedovatými rostlinami a houbami - obecné zásady krizových opatření.

Nejčastější příčinou dětských otrav jsou léky a nejrůznější domácí chemikálie. Následují otravy jedovatými rostlinami, méně houbami. Rozpoznání a určení otravy u dětí bývá někdy obtížné. Obvykle lze sledovat příznaky jako zvracení, průjem, bolesti břicha, otoky sliznic, dávivý nebo dusivý kašel, závratě či změnu chování, a to i delší dobu po požití. Pokud dítě přímo nepřistihnete, snažte se pokud možno co nejvíce se jej vyptat a zjistit, s čím si hrálo, jestli něco nesnědlo. Prohledejte ústa, zda nenajdete zbytky materiálu nebo zbarvení na jazyku, které mohou po konzumaci zanechat např. mnohé barevné části rostlin či léky. Důležité je také prohlédnout kapsy nebo zda si dítě nenасыpalo chemikálii např. za tričko.

Pokud k nehodě dojde a máte podezření na otravu, mějte na paměti tyto zásady:

- Nepropadejte panice, zachovejte klid!
- Nemanipulujte s dítětem násilně, nehrozte mu a nestresujte ho svou zlobou a úzkostí! Nevhodná opatření vykonaná ve spěchu mohou postiženému ublížit víc, než působící látka.
- Léky:
 - > Po požití léků zjistit požití množství, zvracení je možné zkusit vyvolat jen bezprostředně po požití, později ne! Podat 3 - 5 - 10 tablet aktivního uhlí (podle požitého množství nežádoucího léku). Vždy kontaktovat toxikologické informační středisko (TIS) nebo lékaře! Není-li kontakt možný, vždy vyhledat lékařskou pomoc.
- Chemikálie:
 - > Bez porady s lékařem nikdy nevyvolávejte zvracení, u mnohých látek (louhy, kyseliny) by zpětný průchod trávicím traktem ještě znásobil poškození.
 - > Pokud se dítě dožaduje pití, je možné dát mu napít malé množství vody. Ale pozor po požití látek s leptavým účinkem je nejlépe nepodávat nic, jen důkladně vypláchnout ústa vlažnou pitnou vodou, a co nejrychleji dopravit dítě do nemocnice. U látek, které mohou leptat, ale postižení se nejvíce tak závažné (nejsou bolesti, slinění nebo otoky rtů), je vhodné tekutiny podat.
 - > Rozhodně nezkoušet látku neutralizovat nebo podávat aktivní uhlí.
 - > Postižená kůže se oplachuje tekoucí vlažnou vodou alespoň 15 minut, stejně tak spojivkový vak při zasažení oka.
 - > Pozor! Některé látky sloužící k ochraně rostlin nebo některá rozpouštědla mohou při poskytování první pomoci ohrožovat i záchránce, protože se vstřebávají kůží i vdechováním. Pokud je to možné, je třeba pracovat v gumových rukavicích. Potřísněný oděv svléknout, odstranit z místnosti, postiženou kůži omýt vodou a mýdlem. Zajistit postiženému přísun čerstvého vzduchu.
 - > Konkrétní postupy první pomoci jsou u různých chemikálií dost odlišné a jsou uvedeny u jednotlivých položek v přehledu chemikálií (viz dále).
- Rostliny:
 - > Bezprostředně po požití vyvolat zvracení, raději však konzultujte s lékařem. Pokud je doporučeno, pak nenásilně, jen mechanicky podrážděním kořene jazyka prstem nebo rukojetí lžice. Nikdy k tomu nepoužíváme roztok kuchyňské soli!
 - > U rostlinných otrav můžete podat 3 - 5 - 8 tablet aktivního (živočišného) uhlí a dostatek tekutin.
- Houby:
 - > Žádnou otravu houbami nebo jen její příznaky nepodceňujeme. Včasný zákrok ještě do 36 hodin po požití muchomůrky zelené dává naději na záchranu života i uzdravení.
 - > Pokud je podezření na sněžení jedovatých hub vysloveno hned po jídle, je na místě pokus o zvracení, podání co nejvíce tablet aktivního uhlí a vyhledání lékařské pomoci.
 - > Je-li podezření na otravu smrtelně jedovatou muchomůrkou zelenou, měli by být lékařsky zajištěni všichni, kdo houbové jídlo jedli. Velmi podezřelý jsou ty případy, kdy se zažívací potíže dostaví s určitým časovým odstupem.
- Pokud je vhodné dát dítěti pít, používá se čistá voda, neslazený nebo jen slabě slazený čaj. Nejsou vhodné sycené nápoje (ani jemně perlivé). Nikdy nepodáváme alkohol, ten vstřebávání jedovatých látek ještě zrychluje! **Pozor na tradiční mýtus, že mléko vždy zneutralizuje požitý jed!** V některých případech je mléko velmi vhodné, v některých je naopak naprosto nevhodné. Je tedy na místě použít jej jen tehdy, poradí-li nám to kontaktní pracovník Toxikologického informačního střediska nebo lékař.
- Při bolestech žaludku a střev lze pro zmírnění potíží přikládat teplý obklad.
- Dbejte, aby postižený neprochladnul, a neponechávejte jej bez dozoru.
- Pokud dopravujete postiženého do nemocnice, nezapomeňte vzít s sebou co nejvíce materiálu, který by lékařům pomohl určit působící látku - chemikálii či léky pokud možno v originálním obalu zajištěném dobře proti rozbití při transportu. Do zdravotnického zařízení je třeba dopravit obal s látkou i tehdy, nebyla-li identifikována (na obalu nejsou žádné údaje). U rostlin nejen plody, ale i větévku s listy, zbytek houbového jídla nebo exemplář podezřelé houby. Pokud postižený zvrací nebo má průjem, uchovávejte i vzorek zvratků a stolice a dopravte i s postiženým do nemocnice. Lékařům to umožňuje snadněji zhodnotit situaci a rozhodnout o postupu. Záchrana tak může být rychlejší a účinnější!

Jak postupovat než si vyžádáme radu Toxikologického informačního střediska nebo lékaře:

Než přistoupíme k telefonování, je nutné, abychom co nejpresněji zjistili okolnosti nehody a sami učinili nezbytná opatření, která mají neodkladný charakter. Pokud je situace vážná a je-li na místě jen jeden záchránce, je třeba nejprve podniknout nezbytné kroky k bezprostřední záchraně života (uvolnění dýchacích cest, dýchání z plic do plic, masáž srdce, vynesení na čerstvý vzduch apod.). Teprve po odstranění přímého ohrožení života je možné vyžádat si telefonicky radu TIS nebo lékaře. Pokud je záchránců více, jeden telefonuje, zatímco další se věnují postiženému.

Chemikálie v domácnosti

Telefonní čísla: Toxikologické informační středisko (TIS) non-stop linka **224 915 402** nebo **224 919 293**

Ústav soudního lékařství a toxikologie 224 911 267

Voláte-li na TIS nebo lékaři, je potřeba podat co nej přesnější informace o nehodě. Pokud je to možné, zodpovězte tyto otázky:

1. Komu se nehoda stala (jméno, rodné číslo, zdravotní pojišťovna).
2. Věk a odhadem hmotnost postiženého; trpí-li nějakou chronickou nemocí.
3. Jaká látka je příčinou otravy - chemikálie, lék, rostlina, jídlo z hub.
4. Jak velké množství látky bylo požit.
5. Kdy se nehoda stala.
6. Jak se daří postiženému, příznaky.
7. Jaká opatření byla doposud provedena.
8. Kdo a odkud volá (včetně zpětného telefonního čísla).

OTRAVY LÉKY A CHEMICKÝMI PROSTŘEDKY

Nejčastější příčinou dětských otrav jsou léky. Některé mohou malé dítě ohrozit na životě již po požití jedné tablety! V domácnosti a jejím okolí jsou děti dále ohroženy velkým množstvím obchodních přípravků chemické povahy.

Prevence:

- > Všechny léky a desinfekce ukládejte mimo dosah dětí. Všechny léky bez výjimky by měly být někde bezpečně uzamčeny, a to i ty, které někdo z rodiny užívá pravidelně denně, a také vitaminové přípravky nebo tablety podávané dětem v rámci prevence vzniku zubního kazu (Natrium fluoratum, Zymafluor).
- > U léků také hlídejte datum spotřeby, prošlé nebo nepoužité léky vraťte do lékárny, nevyhazujte je do koše. Nedávejte dětem lékovky na hraní.
- > Děti by si léky neměly brát samy. To se týká nejen léků na předpis, ale i volně prodejných léků, vitaminů a tzv. potravinových doplňků. Rodiče by měli dbát na dodržení dávkování. I některými vitamínovými preparáty (zvláště obsahujícími železo a jiné kovové prvky), se malé děti mohou vážně přiotrávit!
- > Když dítě odmítá užívat jemu předepsaný lék, nepoužívejte k přesvědčování argument, že "je to bonbónek".
- > Pozor, léky může dítě najít i v nestřežené kabelce vaší návštěvy!
- > Mimo dosah dětí uložte alkohol, všechny saponáty, čisticí, rozpouštědla, hnojiva a jiné chemikálie. Stejně tak krmení pro domácí zvířata.
- > Saponáty, hnojiva, destilovanou vodu ani jiné chemikálie nepřelévajte do lahví od nápojů (PET lahví). Jestliže je například přelijete z velkého balení do menší lahvičky, vždy je označte štítkem s názvem, původem a datem. Malé děti si však informace nepřechtí, proto uložte lahvičku z jejich dosahu. Látka přinesená ze zaměstnání (zemědělská výroba, průmysl) bývají obvykle nebezpečnější než ty, které jsou určeny pro malospotřebitelskou obchodní síť.
- > Nikdy se zcela nespolehejte na bezpečnostní uzávěry domácích chemikálií. I takto opatřené látky je třeba ukládat do uzamykatelných skřínek nebo zcela mimo dosah dětí. Nemůžete si být jisti, že obal není potřísněn z vnější strany, nebo že někdo před vámi nádobu uzavřel nesprávně.
- > Obaly se zbytky přípravků by neměly být odstraňovány do volně přístupného odpadkového koše.
- > Pro domácnost nevybíráme takové přípravky, které svým obalem připomínají nápoj nebo potravinu (např. přípravky s ovocnou vůní mívají na obale vyobrazeny různé plody), nebo jsou např. opatřeny obrázky zvířat (různé jedy na hlodavce), které dítě lákají k prozkoumání.
- > Do garáží, zahradních domků, sklepů a kutilských dílen děti raději vůbec nepouštějte nebo je zde ani na okamžik neztrácejte z dohledu.
- > Telefonní číslo na ošetřujícího lékaře, příslušnou dětskou nemocnici a Toxikologické informační středisko je dobré umístit na dobře a rychle přístupné místo nejlépe u telefonu.
- > V domácí lékárnice je dobré mít vždy alespoň jedno balení aktivního (živočišného) uhlí.

V přehledu nebezpečných chemikálií je uveden jen stručný výčet látek tak, aby zahrnoval ty, s nimiž mají děti nehody nejčastěji, a ty, které pro nebezpečnost nelze opomenout.

Jednotlivé látky jsou stručně charakterizovány, je uveden stupeň jejich nebezpečnosti, příznaky a první pomoc.

 smrtelně nebezpečný vysoce nebezpečný nebezpečný nutno kontaktovat TIS nebo lékaře

LÉKY

Ibuprofen

Nejčastější příčina lékových otrav v naší republice (růžová barva zapříčiňuje u malých dětí záměnu s bonbóny nebo děti vidí rodiče poměrně často tento lék užívat, aniž by byly poučeny o jeho účelu a rizicích).

Nesteroidní antirevmatikum.

Po nehodě zjistit počet požitých tablet, uvědomit si tělesnou hmotnost dítěte. Dát pít nejlépe mléko, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, dopravit do zdravotnického zařízení.

Natrium fluoratum

Tablety předepisované dětským lékařem obsahující natrium fluoratum, látku účinnou v prevenci vzniku zubního kazu u dětí.

Obsah účinné látky v jedné tabletě malý.

Po snědení tablet dítětem zjistit požitá množství a ihned podat mléko nebo jiný tekutý mléčný výrobek. Uvědomit si váhu dítěte, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat lékaře.

Jen výjimečně dochází k požití takového množství tablet, které vyvolá otravu. Vyloučeno to však není, tablety mají příjemnou chuť. Pozor! Tablety se stejnou účinnou látkou, ale v mnohonásobném množství v jedné tabletě, jsou používány při léčbě řídnutí kostí (osteoporózy). Zde hrozí smrtelná otrava i po požití malého počtu tablet!

Antibiotika

Nehody u dětí časté, většinou nebývají provázeny závažnými následky.

Léky sloužící k léčbě bakteriálních infekcí, mají podobu tablet, kapslí, tekuté formy jsou určeny především dětským pacientům.

Po požití zjistit chybějící množství, uvědomit si váhu dítěte, podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat lékaře.

Paracetamol

Ve vysokých dávkách poškozuje játra!

V současnosti nejdostupnější a nejvyužívanější lék působící proti bolesti a horečkám. Je obsažen v celé řadě farmaceutických přípravků s jednou (Panadol, Paralen apod.) nebo více komponentami (Atargalin, Valetol apod.). Nekombinovat svévolně bez doporučení lékaře různé farmaceutické přípravky, snadno dojde k předávkování paracetamolem!

Po požití léků dítětem vyndat zbytky tablet z úst, bezprostředně po nehodě zkusit vyvolat zvracení, podat 3 - 5 - 8 tablet aktivního uhlí. Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, dopravit dítě do zdravotnického zařízení.

Ve vysokých dávkách poškozuje játra, průběh otravy je vícefázový. Počáteční stádium může být přehlédnuto (jen nevolnost nebo zvracení), poté následuje úleva až na 24 i více hodin. Další zažívací obtíže již mohou být způsobeny poškozením jater.

Benzodiazepiny

Ovlivňují stav vědomí a dýchání!

Velká skupina léků sloužících k léčbě úzkosti, poruch spánku, depresí. Mají protikřečový účinek, uvolňují svalové napětí (např. Diazepam, Lexaurin, Oxazepam, Neurol, Rivotril, Rohypnol atd.).

Při požití zjistit počet chybějících tablet, uvědomit si váhu dítěte. Je-li bezprostředně po požití dítě při plném vědomí, pokusit se o vyvracení, později ne! Podat 5 - 10 tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vždy zajistit přepravu do zdravotnického zařízení.

Antikoncepční hormonální prostředky

Hormonální přípravky v tabletách bránící nežádoucímu početí plodu.

Po požití celé měsíční dávky podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí, dostatek tekutin. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Po požití více jak jedné měsíční dávky zkusit vyvolat zvracení, podat 5 - 10 tablet aktivního uhlí, dát pít, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, vyhledat lékařskou pomoc.

Homeopatika

Léky, ve kterých jsou účinné látky enormně naředěné. Proto jsou při předávkování netoxická.

Hypermangan

Krystalky nebo koncentrované roztoky leptají sliznici!

Manganistan draselný se v podobě tenkých fialovočerných krystalků prodává v lékárnách. Používá se ve značném zředění vodou jako desinfekční prostředek (k oplachování nebo koupelím postižených míst).

Při náhodném požití zejména krystalků ihned podat vodu nebo mléko, neprovokovat zvracení. Nepodávat aktivní uhlí, nepokoušet se o podání neutralizačního roztoku! Ihned vyhledat zdravotnické zařízení.

Při postižení očí vyplachovat spojivkový vak 15 min tekoucí pitnou vlažnou vodou a vyhledat očního lékaře.

Při postižení kůže oplachovat 10 - 15 min tekoucí pitnou vlažnou vodou, vyhledat kožního lékaře.

Peroxid vodíku

Přípravek používaný k lokálnímu ošetření ran, k masáži dásní apod. Přítomen v různém stupni koncentrace jako bělicí složka v čistících a pracích přípravcích (tzv. aktivní kyslík). Používá se k odbarvování vlasů.

V koncentraci do 3 % neleptá, pouze dráždí sliznice zažívacího ústrojí. U malých dětí po vypití většího množství látky této koncentrace je však možnost silnějšího podráždění a vzniku povrchního zvředovatění sliznice zažívací trubice. Koncentrace nad 5 % leptají sliznice.

Po požití nevyvolávat zvracení, nesnažit se nikdy o neutralizaci! Podat nejlépe mléko na zapití. Nepodávat aktivní uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, zajistit lékařskou pomoc!

ČISTÍCÍ PROSTŘEDKY

Chlornan sodný

Součást celé řady čistících prostředků, ve kterých představuje bělicí a desinfekční složku.

Je obsažen především v přípravcích na čištění toalet, koupelen apod., ale také v některých přísadách k pracím prostředkům (např. odstraňovače skvrn).

Nebývá v čistících přípravcích přítomen v leptavé koncentraci, ale ostatní součásti přípravků leptat mohou (např. louhy). Je proto velmi důležité znát správný a úplný název přípravku.

Po požití nevyvolávat zvracení, nepokoušet se o neutralizaci! Nemá-li postižený velké potíže (slinění, otoky sliznic a jazyka), podat nejlépe mléko nebo vodu. Zjistit název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Pokud TIS nedoporučí jinak, aktivní uhlí nepodávat. Vždy vyhledat lékaře.

Při práci nikdy nemísit přípravky obsahující chlornan sodný s těmi, které obsahují kyseliny. Dochází k tvorbě nebezpečných výparů chlóru, které dráždí dýchací cesty!

Při nadýchání se výparů chlóru ihned postiženého umístit na čerstvý vzduch, zajistit lékařskou kontrolu, zvláště, když potíže ihned nevymizí (slzení, sekrece z nosu, kašel, pálení sliznic dýchacích cest).

Kyseliny

Silné anorganické (např. sírová, amidosírová, fosforečná) nebo slabé organické (octová, citronová). Může dojít k požití samotné chemikálie, ale spíše přípravku, jehož jsou součástí. Obsaženy jsou zejména v prostředcích na odstraňování vodního kamene (ve varných konvicích, na sanitární keramice, v pračkách, myčkách nádobí, napařovacích žehličkách apod.). Silné kyseliny leptají sliznice a kůži i v ředěném stavu. Slabé kyseliny ve zředěném stavu spíše jen dráždí.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení. Nikdy se nepokoušet o neutralizaci kyseliny zásaditou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, působící množství, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc. Při převozu vzít originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud došlo k jejímu vypití.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku!

Při postižení očí vymývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Louhy

Pevné látky nebo roztoky s různě silným korozivním (leptavým) účinkem na sliznici a kůži. Louhy mají leptavý účinek silnější a postižení je hlubší než u kyselin! Louhy jsou obsaženy např. v odstraňovačích usazenin v odpadech, v čistících sporáků, pečících trub a grilů.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci louhy kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže a navíc znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho!

Zjistit název látky nebo přípravku, působící množství, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc! Vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud byla vypita.

Postižení sliznic a kůže louhem není zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním. U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího traktu. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Savo

Název pro nejznámější tuzemskou sadu čistících prostředků pro domácnost. Obsahuje celou škálu přípravků od mycích na nádobí až po odstraňovače usazenin v odpadech (viz heslo).

První pomoc a další postup se řídí tím, o jaký z přípravků jde. Po požití kteréhokoliv z přípravků této řady nevyvolávat zvracení! Vždy zjistit přesný (celý) název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat lékaře!

Odstraňovače usazenin v odpadech (např. Krtek)

Leptají sliznice a kůži!

Celá paleta přípravků v pevné (např. pecičky), ale i tekuté podobě.

Pevné jsou čisté louhy, tekuté přípravky jsou velmi silné koncentrované roztoky louhů, leptají sliznice a kůži!

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci louhu kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže a navíc znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt dostupný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc. Při transportu vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud byla vypita.

Postižení sliznic a kůže louhem není zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním. Proto se nesmí vyčkávat na nástup příznaků.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře! Při postižení kůže omývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Pozor! Pokud došlo ke kontaktu dítěte s přípravkem v pevné formě je potřeba prohlédnout dítěti i kapsy nebo zda si kousky látky nenasyvalo např. za tričko. Čím déle látka na kůži působí, tím hlubší a vážnější je poleptání.

Odstraňovače vodního kamene

Mohou leptat sliznice a kůži!

Celá škála přípravků s obsahem kyselin (slabých organických i silných anorganických). Silné kyseliny leptají sliznice a kůži i v ředěném stavu. Slabé kyseliny ve zředěném stavu většinou jen dráždí.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci kyseliny zásaditou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže a navíc znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát pít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc. Při převozu vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud byla vypita.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře! Při postižení kůže omývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Iron, Okena

Ovlivňuje stav vědomí!

Čistič skleněných ploch s obsahem alkoholu, namodralé barvy.

Po požití zjistit požití množství. Nevyvolávat zvracení, podat sladký čaj, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a nešlo-li jen o olíznutí (ubýlo určité množství), vyhledat zdravotnické zařízení.

Saponáty na nádobí

Saponátové přípravky na nádobí obsahují nejedovaté saponáty (tenzidy).

Z podráždění zažívacího traktu může vzniknout průjem, ohrožující zejména malé děti a staré lidi významnou ztrátou tekutin. Nebezpečné je rovněž zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku zánětu.

Po požití nevyvolávat zvracení. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS, dát pít nejlépe čaj, vodu nebo mléko. Vyhledat lékařskou pomoc, zejména došlo-li ke zvracení.

Saponátové přípravky na sanitární keramiku

Kromě nejedovatých neionogenních a anionaktivních saponátů mohou obsahovat desinfekční nebo bělicí složky (kvarterní amoniové sole, chlornan sodný, peroxid vodíku), nebo složky odstraňující vodní kámen (kyseliny). Méně často obsahují také složky na usazování v odpadech (louhy). Podle koncentrace těchto složek dráždí nebo leptají, některé mohou mít i celkové účinky.

Po požití nevyvolávat zvracení, podat vodu, čaj nebo mléko. Zjistit požití množství, vždy kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vždy dopravit do zdravotnického zařízení. Zbytek přípravku i s obalem s sebou!

Chemické přípravky do myček nádobí

Mycí prostředky do myček nádobí: Obsahují kromě saponátové složky např. metakřemičitany, které mají zásaditou reakci (jako louhy) a mohou leptat sliznice i kůži.

Po požití prášku nebo tablety na mytí nádobí v automatické myčce dát pít vodu, čaj nebo mléko. Nenutit ke zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci! Aktivní uhlí nepodávat. Kontaktovat TIS nebo lékaře, dopravit postiženého ihned do zdravotnického zařízení.

Prášky a tablety mohou poleptat sliznice zažívacího ústrojí.

Leštící prostředky do myček nádobí: Obsahují saponátové složky, na sliznice působí dráždivě, neleptají.

Po požití leštícího prostředku do automatických myček nádobí nenutit ke zvracení, dát pít vodu, mléko nebo čaj. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení, zejména došlo-li ke zvracení nebo má postižený pálení nebo bolest na postižených sliznicích.

Z podráždění zažívacího traktu může vzniknout průjem, ohrožující zejména malé děti a staré lidi významnou ztrátou tělesných tekutin. Nebezpečné je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku zánětu.

Sůl do myčky nádobí: Je obdobou kuchyňské soli, barevně upravená. Po olíznutí soli do automatické myčky dát pít nejlépe vodu. Požití většího množství je nepravděpodobné, ale není vyloučeno. Po nehodě zjistit požití množství, dát pít vodu, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, dopravit postiženého k lékaři, zvlášť došlo-li ke zvracení. U dětí může být otrava solí životu nebezpečná!

Avivážní prostředky

Riziko poleptání sliznic i celkové otravy!

Antistatické, změkčující prostředky na prádlo. Obsahují kvartérní amoniové sloučeniny (kationaktivní saponáty), které mohou ve vyšších koncentracích leptat sliznice a kůži (pravděpodobně nad 7,5 %).

Po požití nevyvolávat zvracení, podat čaj, vodu nebo mléko a 5 - 8 tablet aktivního uhlí. Zjistit požití množství a kontaktovat TIS nebo lékaře. není-li kontakt dostupný, vyhledat lékařskou pomoc.

Má-li postižený bolesti v krku a za hrudní kostí, dát pít jen v případě, že se toho dožaduje. Podat 5 - 10 tablet aktivního uhlí a vždy vyhledat zdravotnické zařízení.

Prací prášky T

Obsahují nejedovaté saponáty (tenzidy), mají lehkou zásaditou reakci.

Po požití může vzniknout průjem z podráždění zažívacího traktu, ohrožující zejména malé děti a staré lidi významnou ztrátou tělesných tekutin. Nebezpečné je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku zánětu z chemického podráždění. **Zvlhčený prášek ulpělý na sliznici může v postiženém místě způsobit hlubší poškození, proto je důležité důkladné vypláchnutí úst a podání tekutin k zapití.**

Při pokusu o ochutnání je možné vdechnutí prášku a vznik záchvatu kašle, který může být následován dechovými potížemi a zánětem plic. V takovém případě vždy zajistit převoz do zdravotnického zařízení.

Po požití nevyvolávat zvracení! Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS, dát pít nejlépe čaj, vodu nebo mléko. Vyhledat lékařskou pomoc, zejména došlo-li ke zvracení.

Odstraňovače skvrn na prádle T ! (ne čističe mastných skvrn!)

Přípravky s bělicí složkou většinou v podobě peroxidu vodíku, někdy chlornanu sodného.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, podat vodu, mléko nebo čaj. Zjistit název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Vyhledat lékařskou pomoc, vzít s sebou obal se zbytkem látky.

Po požití, podle koncentrace bělicí složky, způsobují různě silné podráždění zažívacího traktu, někdy u malých dětí dojde k hlubšímu poškození sliznic s krvácením.

Leštěnky na nábytek T !

Většinou obsahují benzín, minerální oleje, barviva (např. červená politura Diava).

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení! Nepodávat mléko, tuhy! Lze podat aktivní uhlí, není však nutné. Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu po nehodě daří dobře.

Po napití, ale zejména po zvracení dojde ke vdechnutí tekutiny do plic a následnému vzniku zánětu. První známkou vdechnutí je "zakuckání se" nebo přetrvávající dráždivý kašel.

KOSMETIKA

Parfémy T !

Kosmetické přípravky s významným obsahem alkoholu.

K požití závažného množství přípravku dětmi většinou nedochází pro intenzivní vůni a palčivou chuť. Jen u velmi malých dětí (kojenci, batolata) po vypití malého množství může dojít k projevům otravy alkoholem.

Po požití vypláchnout ústa, dát pít slazený čaj. Nepodávat aktivní uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, pokud došlo k upití určitého množství a ne jen k olíznutí nebo rozlití. Zajistit lékařskou kontrolu či krátkodobý dohled.

Pleťová mléka

Kosmetické přípravky s olejovou složkou k ošetřování pleti.

Po vypití malého množství většinou žádné nebezpečí nehrozí, nanejvýš mírné zažívací potíže včetně průjmu. Nenutit ke zvracení, mohou se podat 2 - 3 tablety aktivního uhlí.

Po zvracení nebezpečí vdechnutí tekutiny do plic, kde zejména olejová složka pleťového mléka může způsobit vleký zánět plic.

Šampony na vlasy - kosmetické T

Obsahují nejedovaté saponáty (tenzidy) a nejedovaté kosmetické složky.

Z podráždění zažívacího traktu může vzniknout průjem, ohrožující zejména malé děti a staré lidi významnou ztrátou tělesných tekutin. Nebezpečné je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a následnému vzniku zánětu z chemického podráždění.

Po požití nevyvolávat zvracení. Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS, dát pít nejlépe čaj, vodu nebo mléko. Vyhledat lékařskou pomoc, zejména došlo-li ke zvracení.

Krémy kosmetické

Nejedovaté, možnost nevolnosti se zvracením a průjmem způsobených podrážděním zažívacího traktu.

Po požití nevyvolávat zvracení, nebezpečné je vdechnutí tukové částice do plic a vznik plicního zánětu.

Po zvracení nebo při průjmu vyhledat lékaře.

Rtěnky, pomády na rty

Kosmetické přípravky s mastovým základem, nejedovaté. Po požití nanejvýš nevolnost a průjem. Nenutit ke zvracení!

Při zvracení možnost vdechnutí částec tuku do plic a vzniku dlouhodobého zánětu v postižené části plic.

Vody čistící pleťové, kolínské, po holení, vlasové, zubní T !

Obsahují alkohol. Ovlivňují stav vědomí.

Po požití neprovokovat zvracení, nepodávat aktivní uhlí, dát pít sladký čaj. Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a neslo jen o olíznutí (ubylo určité množství tekutiny), vyhledat zdravotnické zařízení.

Mýdlo toaletní nebo jádrové T

Jde o směsi sodných nebo draselných solí vyšších mastných kyselin s korigencii. Mají neutrální nebo jen mírně zásaditou reakci.

Po požití nevyvolávat zvracení, podat vodu, mléko nebo čaj. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat lékaře zvlášť, došlo-li ke zvracení.

Při zvracení možnost vdechnutí pěny s následkem zánětu plic. Z podráždění zažívacího traktu vzniká průjem, který ohrožuje ztrátou nadměrného množství tekutin zejména batolata a kojence.

V KUTILSKÉ DÍLNĚ

Ředidla, rozpouštědla

Organická rozpouštědla užívaná k ředění syntetických barev, nejčastěji s obsahem xylenu, toluenu, benzínu.

Po požití nikdy neprovokovat zvracení! Nepodávat mléko, tuky nebo alkohol! Aktivní uhlí není nutné. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, zajistit převoz do nemocnice. Obal se zbylým přípravkem vzít s sebou.

Ovlivňuje stav vědomí. Nebezpečné je zvracení kvůli možnému vdechnutí látky do plic.

Pozor! Ředidla ze starých zásob z dřívějších dob mohou obsahovat velmi nebezpečné látky.

Xylen, Toluén

Nejběžnější organická rozpouštědla, přítomná ve velkém množství ředidel, lepidel, syntetických barev.

Aceton

Jedno z nejběžnějších rozpouštědel, přítomen například v odlakovačích na nehty.

Lepidla vteřinová

Po požití rychle schnoucích lepidel dojde k přilnutí hmoty ke sliznici nebo kůži, vlhkostí se později odloupne.

Neodstraňovat násilně! Po požití většího množství vyhledat lékaře.

Často dojde ke slepení prstů. Postupovat nenásilně, místo potříť například stolním olejem, docílit v teple pocení slepených míst, postupně dojde k odloupení hmoty od pokožky.

Oleje minerální např. motorové, ložiskové, řezné

Vznikají při zpracování ropy, používají se k mazání strojů, motorů, ložisek, šicích strojů apod.

Po požití nikdy nenutit ke zvracení, nepodávat mléko, tuky. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat lékařskou pomoc.

Po požití se nevstřebávají, možnost vzniku zažívacích obtíží včetně průjmu. Nebezpečné je vdechnutí látky do plic. Vzniká vleklý zánět plic v okolí vzniklé kapky oleje, která se téměř nevstřebává.

V GARÁŽI

Ethylenglykol

Ovlivňuje stav vědomí, poškozuje ledviny.

Součást celé škály přípravků používaných jako nemrznoucí směsi do chladicích zařízení automobilů, do topných soustav apod.

Po požití podat ihned dítěti asi 1,5 ml 40% alkoholu (whisky, koňak) na každý kilogram jeho hmotnosti, zředěného na 5 - 10 % vodou, šťávou nebo džusem (tj. 1,5 ml 40% alkoholu zředit 6 - 12 ml vody, šťávy nebo džusu). V nouzi podat pivo, asi 15 ml na každý kilogram váhy dítěte. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Vždy dopravit do zdravotnického zařízení (i když jde jen o podezření na vypití).

Chuť je příjemná, nasládlá (lze tudíž omylem vypít velké množství! Jsou zaznamenány takové nehody i u dospělých!!). Průběh otravy je pozvolný, nesmí se vyčkávat na nástup příznaků!

Nemrznoucí kapalina (nejběžnější Fridex)

Ovlivňuje stav vědomí, poškozuje ledviny!

Nemrznoucí náplň do chladičů aut a do topných soustav. Obsahuje nebezpečný ethylenglykol (viz heslo).

Benzín

Ropný derivát, součást řady rozpouštědel, čističů, leštěnek, pohonná hmota, vehikulum např. u některých prostředků na ochranu rostlin.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko, tuky ani alkohol! Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vždy co nejrychleji vyhledat zdravotnické zařízení. Aktivní uhlí podat až o poradě s TIS.

Po napití a zejména po zvracení dojde často ke vdechnutí tekutiny do plic se vznikem zánětu. První známkou vdechnutí je "zakuckání se" nebo trávající dráždivý kašel. Při vdechnutí velkého množství tekutiny hrozí smrt!

DOMA I NA ZAHRADĚ

Hnojiva

• koncentráty

Škála přípravků v tekuté i pevné podobě (prášky, granule, tablety, roztoky), sloužící k výživě pěstovaných rostlin.

Po požití koncentrovaného přípravku možnost značného podráždění zažívacího traktu. Po větším množství možnost vzestupu některých iontů, zejména draslíku, v krvi, s vážným vlivem na činnost srdce a krevního oběhu. U kojenců, vlivem obsažených dusičnanů, které se v zažívacím traktu změny na dusitan, může dojít k transformaci krevního barviva hemoglobinu na methemoglobin. Methemoglobin není schopen přenášet kyslík a dochází k projevům tkáňového dušení.

Okamžitě zjistit chybějící množství, odstranit zbytky hnojiva z úst, ústa vymýt, podat několik tablet aktivního uhlí (3 - 5 - 8). Kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat zdravotnické zařízení (u kojenců neprodleně). Vzít s sebou balení se zbytkem obsahu.

• ředěná vodou

Škála tekutých i pevných přípravků ředěných vodou k přímému použití na rostliny.

Po mylném napití většinou nanejvýš zažívací potíže (nevolnost). Opatrně u kojenců, ti jsou ohroženi tvorbou methemoglobinu v krvi a následným tkáňovým udušením.

Zajistit obal od přípravku, odhadnout požití množství. Při požití kojencem ihned kontaktovat TIS nebo lékaře! U starších jedinců podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí, při potížích vyhledat lékaře.

Organofosfáty

Ovlivňují stav vědomí, dýchání, srdeční i nervovou činnost, funkce zažívacího ústrojí!

Především insekticidy (k hubení škodlivého hmyzu), používané jak v domácnostech, tak v zemědělské výrobě. K hubení hmyzu v domácnostech jsou používány přípravky s obsahem látek pro člověka málo jedovatých, nebo s nebezpečnými organofosfáty ve velmi nízké koncentraci. Proto jsou většinou přípravky pro malospotřebitele méně nebezpečné, než vysoce účinné a nebezpečné přípravky používané v zemědělství.

Po náhodném požití okamžitě vymýt ústa, dát alespoň 10 - 15 tablet aktivního uhlí, zjistit název přípravku, požití množství. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, ihned zajistit lékařskou pomoc!

Zejména po nehodách s přípravky ze zemědělství se musí chránit i zachránce, nejlépe gumovými rukavicemi, rouškou, neboť hrozí i otrava proniknutím kůží i vdechováním výparů. Do nemocnice vzít zbytek přípravku s originálním obalem, ale i obal s odlitým přípravkem. Dobře zajistit proti rozliti nebo rozbití obalu!

V domácnostech se k hubení mravenců používá málo toxický přípravek Formitox. Po olízání dětmi (obsahuje cukr) většinou nejsou žádné následky. Při snědení většího množství po podání aktivního uhlí raději zajistit sledování dítěte lékařem.

Po požití některých organofosfátů je nástup účinků velmi rychlý, nelze vyčkávat s opatřeními do jejich rozvoje. Je nutné okamžitě zajistit rychlou lékařskou pomoc. Tam, kde dochází k rozvoji příznaků, je pacient v bezprostředním ohrožení života!

Pozor! K rozvoji těžké otravy může dojít i politím nebo vdechováním výparů některých organofosfátů! Při potřísnění oděvu postiženého svléknout, odstranit oděv z místnosti, kůži omýt vodou a mýdlem. Po nadýchání vynést postiženého na čerstvý vzduch. Pracovat v rukavicích!

Některé organofosfáty způsobují příznaky otravy až potom, co jsou organismem do své účinné podoby zpracovány. Zde je nebezpečný oddálený nástup projevů otravy, postižený zpočátku nemusí mít žádné potíže. Přesto je nutné zajistit co nejdříve po nehodě lékařskou péči!

Herbicidy

Celá řada přípravků určených k hubení plevelů, většinou velmi jedovaté (např. Gramoxon obsahující paraquat, Reglone obsahující diquat).

Okamžitě zjistit požití množství, typ přípravku, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře! Vždy převoz do zdravotnického zařízení!

Obal od přípravku vzít s sebou, pokud je látka odlitá do neoriginálního obalu, vzít zbytek tekutiny i s obalem!

Není-li možné zajistit ihned kontakt TIS nebo lékaře, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí (10 a klidně i více).

Po požití přípravku Gramoxon nebo Reglone (nebo jiných s obsahem paraquatu či diquatu), není-li aktivní uhlí dostupné, je možné v nouzi podat jídlo nebo i hlinu, zajistit neprodleně přepravu do zdravotnického zařízení! Některé přípravky obsahují organofosfáty (viz heslo).

Nikdy nepodceňovat, nevyčkávat do nástupu potíží (stává se hlavně po požití ředěných přípravků)! Některé z těchto přípravků leptají sliznice a kůži!

Pesticidy

Souhrnné označení pro všechny přípravky používané k hubení škůdců a plevelů v zemědělství, škůdců v domácnostech, v potravinářství, textilním průmyslu (skladové prostory) a to jak hmyzu, tak drobných hlodavců, plžů, plísni apod.

Po požití zatím neznámého pesticidu vymýt ústa, dát pít, podat 3 - 5 - 10 tablet aktivního uhlí. Ihned kontaktovat TIS nebo lékaře.

Není-li kontakt dostupný, vždy zajistit zdravotnickou pomoc! Zajistit vždy co nejvíce materiálu k identifikaci jedu (obal od přípravku se zbytkem látky, zbytek látky i v neoriginálním obalu, zbytek nástrahy apod.).

Insekticidy

Rozsáhlý sortiment přípravků používaných v zemědělské výrobě, v soukromých zahradách k hubení škůdců, ale i k likvidaci obtížného hmyzu v domácnostech, na pokojových rostlinách apod. Mezi nimi jsou přípravky od nejedovatých (feromony) až po vysoce toxické. Velká je škála přípravků s obsahem syntetických pyrethrinů, které jsou v porovnání s organofosfáty pro člověka mnohem méně nebezpečné.

Po nehodě ihned zjistit požití množství, název přípravku, podat několik tablet aktivního uhlí (3 - 5 - 10). Ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, dopravit ihned postiženého do zdravotnického zařízení, vzít s sebou obal s použitým přípravkem!

Často dochází kromě požití přípravku k inhalačním otravám (nadýchání se přípravků ve sprejové podobě), nebo k potřísnění kůže. Po nadýchání se vynést postiženého na čerstvý vzduch, po potřísnění kůže odstranit znečištěný oděv (i z místnosti), kůži omýt mýdlem a vodou. Pracovat nejlépe v gumových rukavicích.

Po požití přípravků s obsahem feromonů (pohlavních hormonů hubeného hmyzu) nanejvýš zažívací potíže.

V zemědělské výrobě jsou nebezpečné zejména organofosfáty (viz heslo). Podle druhu organofosfátu průběh od lehkého až po velmi těžký, který již v krátké době po požití může končit smrtí. U některých je otrava možná i vdechováním výparů nebo přímým kontaktem přes kůži!

Rodenticidy

Přípravky k hubení hlodavců. Moderní přípravky ovlivňující krevní srážlivost hubených zvířat (antikoagulanty), mají podobu granulí, zrní, válečků apod. nebezpečné jsou zejména po opakovaném požití.

Po požití několika málo zrnek nebo granulí dát pít, podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí, zjistit název přípravku. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Nedochozí většinou k žádným následkům.

Po požití většího množství návnady dát pít, podat 3 - 5 - 10 tablet aktivního uhlí, zjistit o jakou návnadu jde a kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení.

Staré druhy návnad z dřívějších dob mohou obsahovat velmi nebezpečné látky, proto při požití neznámé návnady podat aktivní uhlí 5 - 10 tablet a vyhledat zdravotnické zařízení. Vzít s sebou zbytky jedu i s obalem.

Modrá skalice

Po požití možnost poleptání zažívacího traktu a celkové otravy mědí!

Síran měďnatý, nejčastější je pentahydrát - velké modré (ultramarinové) krystaly, granule nebo prášek. Dříve hojně používaný např. k ochraně dřeva, k zamezení růstu řas v bazénech, ve veterinární i humánní medicíně. Časté je použití ve formě vodného roztoku.

Po požití pevného kusu skalice, po jeho lízání nebo po vypití roztoku zjistit požití množství, neprovokovat zvracení, dát napít nejlépe vodu, čaj nebo mléko. Podání aktivního uhlí nemá význam. Ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Pokud je kontakt nedostupný, dopravit dítě do zdravotnického zařízení!

Po požití možnost poleptání zažívacího traktu a celkové otravy mědí, která může vyžadovat léčbu antidotem. Typické je na počátku otravy mohutné zvracení modře zbarvených, někdy krvavých hmot.

DALŠÍ NEBEZPEČNÉ LÁTKY

Alkohol

Ovlivňuje stav vědomí, ve vyšších dávkách riziko otravy alkoholem!

Přítomen v nápojích, parfémch, kolínských, toaletních, ústních, pleťových vodách, vodách po holení, čistících prostředcích určených zejména na sklo.

Po požití nevyvolávat zvracení, nepodávat aktivní uhlí, dát pít sladký čaj. Zjistit požití množství, uvědomit si váhu dítěte, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a došlo-li k výraznějšímu napití (ne jen olíznutí), vyhledat lékaře.

Tabák, tabákové výrobky - i vyhořelé

Obsahují nebezpečný rostlinný alkaloid nikotin, který ovlivňuje oběhovou činnost, dýchání, vědomí, svalstvo!

Po požití zjistit ihned požití množství, bezprostředně po nehodě zkusit vyvolat zvracení, později ne (bývá pak spontánní). Podat 3 - 10 tablet aktivního uhlí, vždy kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat lékařskou pomoc.

Spontánní zvracení zde užitečné, odstraňuje nebezpečnou látku ze zažívacího traktu.

Zápalky

Hlavičky zápalek obsahují chlorečnan draselný v minimálním množství.

Po okousání hlaviček zápalek dítětem zjistit počet, dát pít, kontaktovat TIS. Po okousání několika málo kusů hlaviček zápalek pravděpodobně nevzniknou potíže, po okousání většího množství vyhledat lékařskou pomoc.

Možnost vzniku nevolnosti, zvracení, bolesti břicha.

Svíčky gelové

Mívají ozdobný tvar a formu napodobující například ovocné želé, bývají ve skleněných obalech.

Po požití (záměna za pokrm) ohrožení podobné jako po požití petroleje (viz heslo).

Po požití nikdy neprovokovat zvracení, nepodávat mléko, tuky! Podání aktivního uhlí není nutné. Dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu po nehodě daří dobře.

Omylem dojde většinou k požití menšího množství látky, která postiženého ohrožuje hlavně přidruženými komplikacemi, ne celkovou otravou.

Po zvracení dojde často k požití menšího množství látky do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je "zakuckání se" nebo přetrvávající dráždivý kašel.

Svíčky voskové

Nejedovaté, po požití nejsou žádné zákroky potřeba.

Petrolej

Kapalina typického zápachu, olejovitého vzhledu, používaná např. ke svícení v lampičkách s knotem.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, podání aktivního uhlí není nutné. Nepodávat mléko nebo tuky! Dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu daří dobře.

Omylem dojde většinou k požití menšího množství tekutiny, která postiženého ohrožuje především přidruženými komplikacemi, než celkovou otravou.

Po napití, ale zejména po zvracení dojde často k vdechnutí tekutiny do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je "zakuckání se" nebo přetrvávající dráždivý kašel. Při vdechnutí masivního množství tekutiny možnost smrtelného průběhu nehody!

Éterické oleje (esenciální)

Ovlivňují stav vědomí, hrozí křeče a udušení!

Olejovité kapaliny charakteristické vůně (např. eukalyptus, cedr, levandule, růže apod.). V posledních letech jsou hojně používané v domácnostech do aroma lamp, ve kterých se kapka oleje smíchaná s vodou zahřívá nad plamenem svíčky nebo se přikapávají do náplně elektrických osvěžovačů vzduchu.

Po požití nenutit ke zvracení, nepodávat mléko, tuky ani alkohol! Zjistit chybějící množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Vždy vyhledat zdravotnické zařízení.

Po požití dráždí zažívací ústrojí. Je nebezpečí vdechnutí kapek oleje do plic zejména při zvracení (s následným zánětem nebo i akutními projevy dušení). "Zakuckání se" při napití nebo přetrvávající kašel po napití nebo zvracení svědčí o vdechnutí látky do plic!

Lampové oleje

Barevné, parfémované tekutiny používané ke svícení v dekorativních lampách s knotem. Složením i vlastnostmi se podobají petroleji. Po požití neprovokovat zvracení, nepodávat mléko nebo tuky. Podání aktivního uhlí není nutné. Dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu po nehodě daří dobře. Omylem dojde většinou k požití menšího množství tekutiny, která postiženého ohrožuje spíše přidruženými komplikacemi.

Po napití a zejména po zvracení časté vdechnutí tekutiny do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je "zakuckání se" nebo přetrvávající dráždivý kašel. Při vdechnutí masivního množství může být průběh nehody smrtelný!

Prskavky - i vyhořelé

Vánoční zboží obsahující v zápalné části velmi jedovaté sloučeniny barya.

Po požití dítětem ihned vyjmout zbytky z úst, ústa vypláchnout, zjistit požitá množství, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Zajistit dopravu do zdravotnického zařízení!

Baterie čočková

Po spolknutí nevyvolávat zvracení, nepodávat aktivní uhlí, dát pít čaj nebo vodu.

Zjistit druh baterie, zda je či není vybitá.

Vždy vyhledat zdravotnické zařízení, průchod a stav baterie v zažívacím traktu musí sledovat lékař!

Teploměr lékařský, pokojový

Rtuť z lékařského teploměru po požití nejedovatá, pozor však na rozbité sklo! Rozsypanou rtuť důkladně uklidit (např. nasát do injekční stříkačky, uzavřít do skleničky s víčkem a odevzdat v lékárně). Rozsypaná kovová rtuť se vdechováním vstřebává.

Lihová náplň pokojového teploměru nepředstavuje vzhledem k jejímu malému množství nebezpečí ani pro malé dítě. Při rozbití však pozor na sklo!

Vodní sklo

Metakřemičitan sodný nebo draselný ve vodném roztoku. M. sodný se používá např. ke konzervaci vajec, m. sodný ve sklářském a keramickém průmyslu.

Působí jako louh, leptá sliznice a kůže!!!

Vždy při nehodě kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vždy zajistit převoz do zdravotnického zařízení!

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže a navíc znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít trochu vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho!

Postižení sliznic a kůže nemusí být zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se však nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání zažívacího traktu v dalším úseku. Při postižení očí vymývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře! Při postižení kůže omývat 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Silikagel

Náplň sáčků přiložených k nové obuvi, kabelkám, některým lékům, náplň víček šumivých léků.

Amorfní kysličník křemičitý, který odnímá vlhkost přiloženému zboží. Nejedovatý, po požití žádné nebezpečí nehrozí.

ŠKOLNÍ POMŮCKY

Barvy temperové, vodové (školní)

Nejedovaté, stačí dítě umýt a podat tekutiny.

Moč nebo stolice mohou být zbarveny podle požitého odstínu.

Fixové popisovače (fixy)

Po vycucání náplně tamponů nanejvýš nevolnost.

Moč nebo stolice mohou být zbarveny přítomným barvivem.

Inkoustové bombičky do plnicích per, inkousty

Nejedovaté, nanejvýš nevolnost. Moč nebo stolice mohou být zbarveny podle odstínu inkoustu.

Křída školní, krejčovská

Nejedovatá, žádné zákroky nejsou třeba. Dát pít.

Modelína

Barevně tónovaná tvarovací hmota pro děti.

Nejedovatá, eventuelní zažívací potíže by mohly být způsobeny velkým objemem požitá hmoty.

Pastelky školní

Nejedovaté, žádná opatření nejsou potřeba.

Chemické značky, R a S věty

OZNAČOVÁNÍ A ZACHÁZENÍ S NEBEZPEČNÝMI CHEMIKÁLIEMI

Klasifikace nebezpečných látek (zákon č. 157/1998 Sb.), výstražné symboly podle zákona o chemických látkách a přípravcích (nařízení vlády č.25/1999 Sb.):

č.	skupina	označení	symbol	charakteristika
1	výbušné	E		mohou exotermně reagovat i bez přístupu kyslíku za rychlého vývinu plynu nebo u nichž dochází při definovaných zkušebních podmínkách k detonaci a prudkému shoření nebo které při zahřátí vybuchují, jsou-li umístěny v částečně uzavřené nádobě
2	oxidující	O		při styku s jinými látkami, zejména hořlavými, vyvolávají vysoce exotermní reakci
3	extrémně hořlavé	F+		v kapalném stavu mají bod vzplanutí nižší než 0°C a bod varu nižší než 35°C nebo které jsou v plynném stavu vznětlivé při styku se vzduchem za normální (pokojové) teploty a normálního (atmosférického) tlaku
4	vysoce hořlavé	F		• se mohou samovolně zahřívat a poté vznítit při styku se vzduchem za normální (pokojové) teploty, normálního (atmosférického) tlaku a bez přívodu energie, • se mohou v pevném stavu snadno vznítit po krátkém styku se zápalným zdrojem a po odstranění zápalného zdroje dále hoří nebo doutnají, • mají v kapalném stavu bod vzplanutí nižší než 21°C a nejsou extrémně hořlavé, • při styku s vodou nebo vlhkým vzduchem uvolňují vysoce hořlavé plyny v množství nejméně 1 litr/kg/h
5	hořlavé	věta R10		mají bod vzplanutí v rozmezí od 21°C do 55°C
6	vysoce toxické	T+		po vdechnutí, požití nebo proniknutí kůží mohou i ve velmi malém množství způsobit akutní nebo chronické poškození zdraví nebo smrt
7	toxické	T		po vdechnutí, požití nebo proniknutí kůží mohou i v malém množství způsobit akutní nebo chronické poškození nebo smrt
8	zdraví škodlivé	Xn		po vdechnutí, požití nebo po proniknutí kůží mohou způsobit akutní nebo chronické poškození zdraví nebo smrt

Chemické značky, R a S věty

č.	skupina	označení	symbol	charakteristika
9	žiravé	C		po styku s živou tkání mohou způsobit její zničení
10	dráždivé	Xi		nemají vlastnosti žiravin, ale při přímém dlouhodobém nebo opakovaném styku s kůží nebo sliznicí mohou vyvolat zánět
11	senzibilizující	věta R42, R43		po vdechnutí nebo proniknutí kůží mohou vyvolat přecitlivělost tak, že po další expozici vznikají charakteristické příznaky
12	karcinogenní	věta R45, R49		po vdechnutí, požití nebo proniknutí kůží mohou vyvolat nebo zvýšit četnost výskytu rakovin
13	mutagenní	věta R46		po vdechnutí, požití nebo proniknutí kůží mohou vyvolat nebo zvýšit četnost výskytu genetických poškození
14	toxické pro reprodukci	věta R60, R61		po vdechnutí, požití nebo proniknutí kůží mohou vyvolat nebo zvýšit četnost výskytu nedědičných poškození potomků, poškození reprodukčních funkcí nebo schopností reprodukce muže nebo ženy
15	nebezpečné pro životní prostředí	N nebo věty R52, R53, R59		po proniknutí do životního prostředí představují nebo mohou představovat okamžité nebo opožděné nebezpečí

AUTORIZACE K NAKLÁDÁNÍ S LÁTKAMI:

Látky s nimiž lze nakládat bez potřeby autorizace:

- hořlavé (věta R10)
- zdraví škodlivé (symbol Xn)
- dráždivé (symbol Xi)
- senzibilizující (věta R42 a R43)
- a látky a přípravky, které jako nebezpečné klasifikovány nejsou

Látky k nakládání s nimiž je zapotřebí příslušná autorizace:

• výbušné (symbol E)	• žiravé (symbol C)
• oxidující (symbol O)	• karcinogenní (věta R45, R49)
• extrémně hořlavé (symbol F+)	• mutagenní (věta R46)
• vysoce hořlavé (symbol F)	• toxické pro reprodukci (věta R60,61)
• vysoce toxické (symbol T+)	• nebezpečné pro životní prostředí (symbol N nebo věty R52, R53, R59)
• toxické (symbol T)	

R věty (Risk Phrases) - popisují charakter nebezpečnosti chemických látek:

- R 1 Výbušný v suchém stavu
- R 2 Nebezpečí výbuchu při úderu, tření, ohni nebo působením jiných zdrojů zapálení
- R 3 Velké nebezpečí výbuchu při úderu, tření, ohni nebo působením jiných zdrojů zapálení
- R 4 Vytváří vysoce výbušné kovové sloučeniny
- R 5 Zahřívání může způsobit výbuch
- R 6 Výbušný za i bez přístupu vzduchu
- R 7 Může způsobit požár
- R 8 Dotek s hořlavým materiálem může způsobit požár
- R 9 Výbušný při smíchání s hořlavým materiálem
- R 10 Hořlavý
- R 11 Vysoce hořlavý
- R 12 Extrémně hořlavý
- R 14 Prudce reaguje s vodou
- R 15 Při styku s vodou uvolňuje extrémně hořlavé plyny
- R 16 Výbušný při smíchání s oxidačními látkami
- R 17 Samovznětlivý na vzduchu
- R 18 Při používání může vytvářet hořlavé nebo výbušné směsi se vzduchem
- R 19 Může vytvářet výbušné peroxidy
- R 20 Zdraví škodlivý při vdechování
- R 21 Zdraví škodlivý při styku s kůží
- R 22 Zdraví škodlivý při požití
- R 23 Toxický při vdechování
- R 24 Toxický při styku s kůží
- R 25 Toxický při požití
- R 26 Vysoce toxický při vdechování
- R 27 Vysoce toxický při styku s kůží
- R 28 Vysoce toxický při požití
- R 29 Uvolňuje toxický plyn při styku s vodou
- R 30 Při používání se může stát vysoce hořlavým
- R 31 Uvolňuje toxický plyn při styku s kyselinami
- R 32 Uvolňuje vysoce toxický plyn při styku s kyselinami
- R 33 Nebezpečí kumulativních účinků
- R 34 Způsobuje poleptání
- R 35 Způsobuje těžké poleptání
- R 36 Dráždí oči
- R 37 Dráždí dýchací orgány
- R 38 Dráždí kůži
- R 39 Nebezpečí velmi vážných nevratných účinků
- R 40 Možné nebezpečí nevratných účinků
- R 41 Nebezpečí vážného poškození očí
- R 42 Může vyvolat senzibilizaci při vdechování
- R 43 Může vyvolat senzibilizaci při styku s kůží
- R 44 Nebezpečí výbuchu při zahřátí v uzavřeném obalu
- R 45 Může vyvolat rakovinu
- R 46 Může vyvolat poškození dědičných vlastností
- R 48 Při dlouhodobé expozici nebezpečí vážného poškození zdraví
- R 49 Může vyvolat rakovinu při vdechování
- R 50 Vysoce toxický pro vodní organizmy
- R 51 Toxický pro vodní organizmy
- R 52 Škodlivý pro vodní organizmy
- R 53 Může vyvolat dlouhodobé nepříznivé účinky ve vodním prostředí
- R 54 Toxický pro rostliny
- R 55 Toxický pro zvířata
- R 56 Toxický pro půdní organizmy
- R 57 Toxický pro včely
- R 58 Může vyvolat dlouhodobé nepříznivé účinky v životním prostředí
- R 59 Nebezpečný pro ozónovou vrstvu
- R 60 Může poškodit reprodukční schopnost
- R 61 Může poškodit plod v těle matky

- R 62 Možné nebezpečí poškození reprodukčních schopností
 R 63 Možné nebezpečí poškození plodu v těle matky
 R 64 Může poškodit kojence prostřednictvím mateřského mléka
 R 65 Zdraví škodlivý: při požití může vyvolat poškození plic

S věty (Safety Phrases) - pokyny pro bezpečné zacházení s nebezpečnými chemickými látkami:

- S 1 Uchovávejte pod zámkem
 S 2 Uchovávejte z dosahu dětí
 S 3 Uchovávejte v chladném místě
 S 4 Uchovávejte z dosahu obývaných míst
 S 5 Uchovávejte pod ... (příslušnou kapalinu specifikuje výrobce)
 S 6 Uchovávejte pod ... (inertní plyn specifikuje výrobce)
 S 7 Uchovávejte obal těsně uzavřený
 S 8 Uchovávejte obal suchý
 S 9 Uchovávejte obal na dobře větraném místě
 S 12 Neuchovávejte obal těsně uzavřený
 S 13 Uchovávejte odděleně od potravin, nápojů a krmiv
 S 14 Uchovávejte odděleně od ... (vzájemně se vylučující látky uvede výrobce)
 S 15 Chraňte před teplem
 S 16 Uchovávejte mimo dosah zdrojů zapálení - Zákaz kouření
 S 17 Uchovávejte mimo dosah hořlavých materiálů
 S 18 Zacházejte s obalem opatrně, opatrně jej otvírejte
 S 20 Nejezte a nepijte při používání
 S 21 Nekuřte při používání
 S 22 Nevdechujte prach
 S 23 Nevdechujte plyny/dýmy/páry/aerosoly ... (příslušný výraz specifikuje výrobce)
 S 24 Zamezte styku s kůží
 S 25 Zamezte styku s očima
 S 26 Při zasažení očí okamžitě důkladně vypláchněte vodou a vyhledejte lékařskou pomoc
 S 27 Okamžitě odložte veškeré kontaminované oblečení
 S 28 Při styku s kůží okamžitě omyjte velkým množstvím ... (vhodnou kapalinu specifikuje výrobce)
 S 29 Nevylévejte do kanalizace
 S 30 K tomuto výrobku nikdy nepřidávejte vodu
 S 33 Proveďte preventivní opatření proti výbojům statické elektřiny
 S 34 Chraňte před nárazy a třením
 S 35 Tento materiál a jeho obal musí být zneškodněny bezpečným způsobem
 S 36 Používejte vhodný ochranný oděv
 S 37 Používejte vhodné ochranné rukavice
 S 38 V případě nedostatečného větrání používejte vhodné vybavení pro ochranu dýchacích orgánů
 S 39 Používejte osobní ochranné prostředky pro oči a obličej
 S 40 Podlahy a předměty znečištěné tímto materiálem čistěte ... (specifikuje výrobce)
 S 41 Nevdechujte zplodiny požáru nebo výbuchu
 S 42 Při fumigaci nebo rozprašování používejte vhodný ochranný prostředek k ochraně dýchacích orgánů (specifikaci uvede výrobce)
 S 43 V případě požáru použijte ... (uvedte konkrétní typ hasicího přístroje. Pokud zvyšuje riziko voda, připojte "Nepoužívat vodu")
 S 45 V případě úrazu nebo necítíte-li se dobře, okamžitě vyhledejte lékařskou pomoc (je-li to možno, ukažte toto označení)
 S 46 Při požití okamžitě vyhledejte lékařskou pomoc a ukažte tento obal nebo označení
 S 47 Uchovávejte při teplotě nepřesahující ... °C (specifikuje výrobce)
 S 48 Uchovávejte ve zvlhčeném stavu ... (vhodnou látku specifikuje výrobce)
 S 49 Uchovávejte pouze v původním obalu
 S 50 Nesměšujte s ... (specifikuje výrobce)
 S 51 Používejte pouze v dobře větraných prostorách
 S 52 Nedoporučuje se pro použití v interiéru na velké plochy
 S 53 Zamezte expozici - před použitím si obstarejte speciální instrukce
 S 56 Zneškodněte tento materiál a jeho obal ve sběrném místě zvláštních nebo nebezpečných odpadů
 S 57 Použijte vhodný obal k zamezení kontaminace životního prostředí
 S 59 Informujte se u výrobce nebo dodavatele o regeneraci nebo recyklaci
 S 60 Tento materiál a jeho obal musí být zneškodněn jako nebezpečný odpad
 S 61 Zabraňte uvolnění do životního prostředí; viz speciální pokyny nebo bezpečnostní listy
 S 62 Při požití nevyvolávejte zvracení; okamžitě vyhledejte lékařskou pomoc a ukažte tento obal nebo označení
 S 63 V případě nehody při vdechnutí přeneste postiženého na čerstvý vzduch a ponechte jej v klidu
 S 64 Při požití propláchněte ústa velkým množstvím vody (pouze je-li postižený při vědomí)

Jedovaté rostliny

OTRAVY JEDOVATÝMI ROSTLINAMI

Rostliny představují druhou nejčastější příčinu dětských otrav.

Prevence:

- > V době, kdy máme doma batole nebo dítě, které začíná chodit, musíme si uvědomit, že malý průzkumník se dokáže v nestřežené chvíli dostat i na místa poměrně odlehlá nebo podle našeho mínění nedosažitelná. Velmi malé děti zkoumají svět jednoduše tím, že vše ochutnají, strčí si do pusy, jejich zkušenosti jsou malé a je tedy hlavní zodpovědností rodičů a dospělých, že z dosahu dítěte odstraní všechny nebezpečné rostliny, a to jak doma, tak na zahradě. Při procházkách v parku či ve volné přírodě musíme mít malé dítě stále pod kontrolou.
- > Při výběru rostlin pro zkrášlení bytu, balkonu, zahrady apod., by měla být zvláště v rodinách s malými dětmi hlavním kritériem výběru jedovatost nebo jiná nebezpečnost rostliny.
- > Jedovaté rostliny určitě nepatří na dětská hřiště, do školních zahrad a jeslí a neměly by se vysazovat ani v jejich bezprostřední blízkosti.
- > Pozor na rostliny s velkými trny (agáve, kaktusy, cesmíny apod.), o které se dítě může zranit - odstraňte je zcela z domácího prostředí.
- > Starší děti asi od věku 4 let lze již soustavně poučovat, že na některé rostliny sahat nemají, a upozorňovat na nebezpečí otravy. V dohledu nad dětmi však nepolevujeme.
- > Pokud nám děti pomáhají na zahradě a při práci s rostlinami, měli bychom v příslušných případech dbát na používání rukavic.
- > Naučte děti rozlišovat jedlé a jedovaté rostliny i houby (viz atlas jedovatých rostlin, jedovaté houby).
- > Při pobytu v přírodě by si děti měly osvojit pravidlo: "Co opravdu dobře neznám, nikdy neochutnávám a vždy se raději poradím s dospělým".
- > Pozor na rostliny, které jsou jedovaté i na dotek (bolševník).
- > Buďte dětem příkladem a sami neshbírejte plody, které neznáte.
- > Pozor na podávání léčivých rostlin dětem. Nemáte-li dostatek zkušeností s lidovým léčitelstvím nebo odborné informace lékaře, mohlo by dojít k předávkování u některých léčiv, které zároveň obsahují jedovaté látky.
- > Telefon na lékaře, příslušnou dětskou nemocnici a Toxikologické informační středisko mějte vždy v dosahu.
- > V domácí lékárnice je vhodné mít alespoň základní zásobu živočišného (aktivního) uhlí.

Poznámka k orientaci v atlasu jedovatých rostlin:

Označení stupně jedovatosti:

- !!! rostliny velmi silně jedovaté !! rostliny silně jedovaté ! rostliny jedovaté ⚠ rostliny málo jedovaté
K rostliny kontaktně dráždivé na kůži.

Rozšířená verze atlasu jedovatých rostlin s podrobnějšími informacemi je k dispozici na www.urazydety.cz.

DIVOCE ROSTOUCÍ ROSTLINY

ÁRÓN SKVRNITÝ (plamatý) (*Arum maculatum*) !!! K

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště oddenek a červené bobule nasládlé chuti. Toxiny jsou aroin, glykosidy a saponiny. Kontakt s rostlinou může vyvolat kožní alergii. Suchá rostlina ztrácí značně na jedovatosti.

Příznaky: Ostrá palčivá chuť na jazyku, podráždění sliznice, žaludeční potíže a malátnost.

První pomoc: Je potřeba vyvolat zvracení a podávat aktivní uhlí a tekutiny. Zajistíme lékařskou péči.

Jedovaté rostliny

BLÍN ČERNÝ (*Hyoscyamus niger*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zejména pak černohnědá semena, kterých jedna rostlina vyprodukuje až tisíce. Pro dítě je smrtelnou dávkou požití již 10 - 20 semen.

Příznaky: Rozrušení, křeče, halucinace, silná žízeň. Může se dostavit zčervenání v obličeji, zrychlení tepu, zvracení, rozšíření zornic a vysušení sliznic. Dále se vyskytují poruchy řeči a polykání, posléze bezvědomí a poruchy dechu.

První pomoc: Lékařská pomoc je naprosto nezbytná, ještě před příchodem lékaře je vhodné vyvolat zvracení. Podáváme aktivní uhlí a tekutiny, možno i projímadlo síran sodný.

DURMAN OBECNÝ (*Datura stramonium*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště kořen a semena. Rostlina obsahuje řadu tropanových alkaloidů. Dále jsou obsaženy flavonové glykosidy (rutin), kumarin skopoletin a další. Děti se nechají zlákat zajímavě vyhlížejícími plody naplněnými množstvím černých semen. Plody mohou dětem vzdáleně připomínat okurku.

Příznaky: Otrava se projevuje pocitem suchosti v ústech, rozšířenými zorničkami, zmateností, neklidem, halucinacemi, obličej rudne, zrychlený puls, otrávený bez příčiny mluví, křičí, živě gestikuluje, bývá agresivní. Poté přichází stádium ochablosti, krevní tlak klesá, dýchání povrchní, končetiny studené, smrt nastává v komatu.

První pomoc: Přestože prognóza otrav je poměrně příznivá (až 90% otrávených se podaří vyléčit), nelze zapomenout, že durman je rostlina **smrtelně jedovatá!** Je zcela nezbytné okamžitě přivolat lékařskou pomoc, ještě před jejím příjezdem je však dobré vyvolat zvracení. Léčení spočívá ve výplachu žaludku, v podávání živočišného uhlí a ve fázi podráždění se podávají sedativa. V poslední době se durman stává předmětem zájmu experimentujících toxikomanů, bohužel především z řad mládeže. **Pozor!** Durman je rostlinou užívanou v lidovém léčitelství a homeopatii proti astmatu. Doporučuje se užívat pouze po předchozí odborné konzultaci lékaře a pod jeho dozorem.

JMELÍ BÍLÉ (*Viscum album*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina. Údajně nejedovatější je jmelí pocházející z javoru, ořešáku, akátu a lípy. Nejméně jedovaté je z jabloně. V přírodě není jmelí dětem obvykle dostupné, snad jen na padlých stromech. Lákové jsou pak hlavně bílé bobulky. Hlavní riziko vzniká o Vánocích, kdy jsou větévky jmelí i s bobulemi součástí výzdoby. Dekorace by měly být umístěny mimo dosah dětí. Zlacení jmelí se provádí nejedovatou bronzí zlatou.

Příznaky: Účinné látky snižují krevní tlak. Zvracení, bolest břicha, průjem.

První pomoc: U dětí od 1 do 4 let po snědení 1 - 3 bobulí nejsou nutná žádná opatření. Při větším množství podat tekutiny, 3 - 5 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS.

KONVALINKA VONNÁ (*Convallaria majalis*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště květy a plody, které si děti mohou splést např. s lesními jahodami. **Pozor!** I voda ve váze s konvalinkami obsahuje vyluhovaný konvalotoxin a je tedy jedovatá.

Příznaky: Po požití 1 - 5 bobulí lze pozorovat jen krátkodobou srdeční arytmii. Po požití většího množství nastává zvracení a průjem (v 90 %) a závratě (ve 20 %). Také žvýkání listů působí zvracení a průjem. Dále vyvolává hojné močení a způsobuje rychlé změny krevního tlaku, smrt nastává srdeční zástavou.

První pomoc: Po požití méně než 5 bobulí vyvolat zvracení, podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí a tekutiny. Po větším množství bobulí kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li to možné, dopravit postiženého k lékaři.

NÁPRSTNÍK ČERVENÝ (*Digitalis purpurea*)

Zdravotní rizika: Celá rostlina je jedovatá obsahem glykosidů digitalinu, digitoxinu aj (hlavně listy). U lidí jsou známy otravy z předávkování srdečními léky. Zaznamenány byly i otravy z čaje, který byl připravován z listů náprstníku. Ve farmaceutickém průmyslu se náprstníky využívají k výrobě léků upravujících srdeční činnost. Před použitím kteréhokoli z výše uvedených druhů náprstníku v lidovém léčitelství je nutno varovat.

Příznaky: Žvýkání listů působí záněty dutiny ústní a zvracení. Smrtelnou dávku údajně představují již 2 - 3 suché listy. Mají však nepříjemnou hořkou chuť.

První pomoc: Vyvolat zvracení, podávat aktivní uhlí, zajistit výplach žaludku v lékařském zařízení.

OCÚN JESENNÍ (*Colchicum autumnale*)

Zdravotní rizika: Rostlina je velmi jedovatá, především hlíza a semena. Účinnou látkou je alkaloid kolchicin, který působí jako buněčný jed. Dokonce při požití rostlin dobyt看 může být jed uvolňován do mléka. Kolchicin se uplatňuje ve vědeckém výzkumu i v praxi k výrobě léků. Použití v lidovém léčitelství však nepřichází v úvahu!

Příznaky: Příznaky se projevují po 2 - 6 hodinách, kdy je již velká část jedů vstřebána, takže včasná pomoc je obtížná. Po požití se dostavuje pálení a bolest v ústech a hrdle, nevolnost, kolikové bolesti žaludku, křeče, krvavý průjem, zrychlený puls, modráni rtů, poruchy dýchání. Po požití 3 - 4 semen se objevuje zvracení, po vycucání jednoho květu zvracení, zrychlená srdeční činnost, kolaps.

První pomoc: Po bezprostředním požití odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout, vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí a tekutiny, projímadlo síran sodný, hořečnatý. Naprosto nutné je okamžité vyhledání lékařské pomoci. Postižený musí mít dostatek čerstvého vzduchu a teplo.

RULÍK ZLOMOCNÝ (*Atropa bella-dona*)

Zdravotní rizika: Jedovaté jsou všechny části rostliny, nejčastější otravy jsou bobulemi, které chutnají sladce a děti si je obvykle spletou s borůvkami. Hlavními účinnými látkami jsou alkaloidy, u dětí jsou smrtící 3 - 4 bobule.

Příznaky: Již po 15 min lze pozorovat změny chování - neklid, agresivitu, euforii. Rulík má halucinogenní účinky - ovlivňuje stav vědomí a vnímání. Posléze se mohou dostavit křeče, závratě, tlukot srdce, prohloubené dýchání, vzestup krevního tlaku, rozšíření zornic, poruchy řeči, dále narkóze podobný spánek. Tělesná teplota klesá pod normu, v tomto stavu může dojít ke smrti vlivem zástavy dechu.

První pomoc: Vyvolat zvracení, ihned po nehodě podat 3 - 10 tablet živočišného uhlí, lze podat i projímadlo síran sodný. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy zajistit převoz do zdravotnického zařízení.

VLOCHYNĚ BAHENNÍ (*Vaccinium uliginosum*)

Zdravotní rizika: Už se vám někdy stalo, že jste při toulkách letní přírodou narazili na borůvku, po kterých vaše děti neměli modrá ústa a chutnaly nějak "divně"? Měli jste sběračskou smůlu, protože plody této borůvky, lidově zvané blinkavky nebo opilky, jsou nejedlé. Vzhledem rostlina velmi připomíná borůvku a občas se vyskytuje s borůvkou i ve smíšeném porostu. Při nepozornosti nebo neznalosti je snadné zaměnit především plody. Plody vložyně jsou nejedlé, mírně jedovaté. Od borůvky je možné je odlišit podle toho, že nepouštějí barevnou šťávu.

Příznaky: Otrava se projevuje zvracením, rozšířením očních zorniček a závratěmi.

První pomoc: Podává se živočišné uhlí a voda nebo čaj. Kontaktujeme TIS a pokud příznaky přetrvávají vyhledáme co nejrychleji lékařskou pomoc.

VRANÍ OKO ČTYŘLISTÉ (*Paris quadrifolia*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště pak bobule, kterou děti zaměňují za borůvku. Hlavní účinné látky jsou saponiny paridin a paristyfin. Otravy vraním okem jsou méně časté než u rulíku, neboť bobule jsou nechutné a u dětí záhy dojde k pachuti v ústech.

Príznaky: Zúžení zornic, poškození ledvin a centrální nervové soustavy, žaludeční a střevní potíže.

První pomoc: Nenásilné vyvolání zvracení, podat aktivní uhlí a tekutiny. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Při požití většího množství bobulí vyhledat lékaře.

BOLŠEVNÍK VELKOLEPÝ (*Heracleum mantegazzianum*)

Zdravotní rizika: Celá rostlina je jedovatá, při potřísnění pokožky šťávou a po ozáření sluncem se tvoří obtížně hojitelné puchýře. Je třeba být opatrný a při manipulaci s rostlinou se vybavit vhodným ochranným oděvem a brýlemi. Je velice důležité v oblastech výskytu bolševníku varovat děti a dávat na ně pozor, neboť duté lodyhy rostliny je mohou svádět ke hrám a výrobě různých napodobenin dalekohledů a foukaček, což může vést k minimálně dočasnému znetvoření obličejů, o riziku vážného poškození zraku nemluvě. Zranění jsou velmi bolestivá a těžce se hojí. U obzvláště citlivých jedinců mohou už samotné výpary z většího množství pokosených rostlin vyvolat pálení v krku, závratě, nevolnost a slzení.

První pomoc: Místa potřísněná šťávou je nutno okamžitě omýt silným dlouhotrvajícím proudem vody a po opláchnutí zabránit přístupu světla vhodným zakrytím. Při poleptání a druhotných příznacích (bolesti hlavy, třas) je nutno po předchozím ošetření vyhledat lékaře. Pokud jsou obtíže většího rozsahu nebo do jednoho dne neustoupí, je třeba navštívit lékaře.

ROSTLINY PARKŮ A ZAHRAD

CESMÍNA OSTROLISTÁ (*Ilex aquifolium*)

Zdravotní rizika: Jedovaté jsou především červené bobule, listy málo. Pro dospělého je smrtelnou dávkou požití 20 - 30 plodů, pro děti mnohem méně.

Príznaky: Otrava se projevuje nevolností, zvracením, průjmem, ospalostí, může dojít i poškození ledvin a zánětu žaludku. Již požití 2 plodů může u dětí vyvolat zvracení.

První pomoc: Po požití bobulí zjistit požití množství, pokusit se vyvolat zvracení, podat 3 - 8 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat lékařské ošetření.

ČEMEŘICE ČERNÁ (*Helleborus niger*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště oddenek. Přítomné účinné látky jsou srdeční glykosidy. I požití malých dávek může mít vážné následky, u dětí se vyskytly otravy také po ochutnání semen. Těžká otrava byla popsána po požití pouhých 3 zralých měchýřků. Na pokožce způsobuje zejména kontakt s oddenkem zčervenání a puchýře. Podobnými účinky se vyznačují i čemeřice nachová a čemeřice zelená, včetně mnohých hybridů.

Príznaky: Zánět dutiny ústní, pálení v ústech, průjem, zvracení, rozšíření zornic, nepravidelný tep, palčivá žížeň. Smrt zástavou dechu.

První pomoc: Po požití je třeba okamžitě vyvolat zvracení a průjem (nejsou-li samovolné), podávat aktivní uhlí a zajistit lékařské ošetření. Případné poškození pokožky konzultovat s kožním lékařem.

FAZOL ŠARLATOVÝ (*Phaseolus coccineus*)

Zdravotní rizika: Semena nelze jíst syrová, protože obsahují jedovaté bílkoviny souhrnně označované jako fasin. Zvláště u dětí jsou intoxikace syrovými fazolemi velmi časté, také na základě podobnosti s fazolem používaným v kuchyni. Vařením se fasin rozkládá. Pozor, syrové lusky a semena jsou jedovaté i u jinak běžně pěstované zeleniny fazolu obecného! Obsah jedovatých látek je však nižší. Kontakt se zelenými lusky vyvolává dermatitidy.

Príznaky: Nevolnost, zvracení, průjem, těžké zažívací potíže. Podráždění pokožky.

První pomoc: Zjistit požití množství, odstranit zbytky z úst, vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí a tekutiny. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

JALOVEC CHVOJKA (*Juniperus sabina*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, vrcholky větví prudce jedovaté. Množství 5 - 20 g je smrtelná dávka. Na pokožku působí silice dráždivě. Stejně nebezpečný je i jalovec virginský.

Příznaky: Zvracení, krvavé průjmy, záněty ledvin, krvavá moč. V konečném stádiu otravy se dostávají křeče, ochrnutí centrálního nervstva, bezvědomí, smrt. Při kontaktu s pokožkou se objevují záněty a zpuchřívání.

První pomoc: Při první pomoci se podporuje zvracení a podává se aktivní uhlí, nutný je co nejrychlejší zásah lékaře. Podrážděnou kůži omýváme a při přetrvávajících obtížích kontaktu jeme kožního lékaře.

LÝKOVEC JEDOVATÝ (*Daphne mezereum*)

Zdravotní rizika: Hlavními účinnými látkami jsou glykosid dafnin a pryskyřičný jed mezerein. Jedovatá je celá rostlina, zvláště pak červené plody a kůra. Děti jsou nejčastěji přitahovány červenou barvou plodů, které mohou zaměnit s rybízem. Mimořádně jedovatá jsou semena uvnitř plodů. Pro dospělého je smrtelná dávka 10 - 12 plodů.

Příznaky: Po pozření bobulí se objevuje kýchání, pálení v ústech, slinění, nevolnost, omámenost, zvracení, úzké zornice. Prognóza otravy je vážná, přetrvává poškození ledvin. Při styku s pokožkou vyvolávají výše uvedené jedy zčervenání, záněty a puchýře. Intenzivní omamná vůně květů může vyvolávat u citlivějších jedinců bolesti hlavy.

První pomoc: Je třeba co nejrychleji zajistit vyprázdnění žaludku, podává se aktivní uhlí, k pití voda. Kontaktovat TIS nebo lékaře, co nejrychleji vyhledat zdravotnické zařízení.

OLEANDR OBECNÝ (*Nerium oleander*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina včetně květů, dokonce i med z oleandrových květů. Jedovatější jsou červené kvetoucí rostliny než bílé kvetoucí. Nejvíce jedu obsahuje rostlina v době květu. Otravy jsou vážné, pro děti nastává vážné riziko po rozžvýkání 5 - 10 listů. Hlenovitá šťáva z listů může způsobovat záněty na kůži.

Příznaky: Znečistlivění jazyka, zvracení, křeče, poruchy srdečního rytmu a dýchání, zpomalený tep, modré rty a ruce. Smrt může nastat po 2 - 3 h od pozření části rostliny. K otravě může dojít i po opékání masa nabodnutého na oleandrovou větev. Kůže potřísněná šťávou z listů je zarudlá, dochází k zánětlivému procesu.

První pomoc: Po požití vyjmout zbytky rostliny z úst, je-li bezprostředně po nehodě, zkusit nenásilně vyvolat zvracení, ústa vypláchnout, dát pít nejlépe vodu nebo hořký čaj, podat 3 - 5 - 8 tablet aktivního uhlí. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Při potřísnění kůže omýt vodou a kontaktovat lékaře.

OMĚJ ŠALAMOUNEK (*Aconitum napellus*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště kořeny a semena. Obsahuje směs jedovatých alkaloidů, z nichž akonitin patří k nejprudším a nejrychleji působícím jedům. Jsou známy otravy dětí, které vysávaly květy. Podobně jedovaté jsou i další druhy - oměj pestrý s modrofialovými květy, oměj vlčí mor a oměj jedhoj s květy žlutými.

Příznaky: Po požití rostliny se dostaví zvláštní pocit pálení a mravenčení, nejdříve v ústech, později v celém těle. Zprvu může akonitin působit vzrušivě, posléze se dostavuje pocení, zvracení, průjem, pokles teploty a zimnice. Následují poruchy srdečního rytmu, povrchní dýchání, při tom postižený stále zůstává při vědomí. Může nastat i smrt poškozením srdce a zástavou dechu. Izolovaný akonitin se používá k lékařským účelům. Použití v lidovém léčitelství je však smrtelně nebezpečné!

První pomoc: Rostlinu je třeba odstranit z trávicího traktu - vyvolat zvracení, podat 5 - 8 tablet aktivního uhlí a neprodleně zajistit lékařské ošetření.

SKOČEC OBECNÝ (*Ricinus communis*)

Zdravotní rizika: Prudce jedovatá jsou semena, která jsou pro svou podobnost s fazolemi nebezpečná zejména dětem. Semena obsahují prudce jedovatý ricin (jeden z nejsilnějších rostlinných jedů). Pro děti se uvádí jako smrtelná dávka 5 - 6 semen, pro dospělého 10 - 20 semen. Ze semen se lisuje ricinový olej a zbytek pokrutiny se používá jako hnojivo. Inhalace částic semen při rozptýlu vyvolává těžké alergie dýchacího ústrojí.

Příznaky: Nevolnost, krvavé zvracení, krvavý průjem, střevní křeče, zrychlený tep, kolaps srdečního oběhu, zánět ledvin, poškození jater. Příznaky se dostavují po 2 - 24 hodinách, avšak někdy dokonce až po 3 dnech!

První pomoc: Jed je třeba odstranit co nejrychleji z trávicího ústrojí - podávat aktivní uhlí, podporovat tvorbu hlenu, dodávat tekutiny a co nejrychleji zajistit lékařskou pomoc.

ŠTĚDRĚNEC ODVISLÝ (*Laburnum anagyroides*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, prudce jedovatá jsou semena. Toxiny jsou cytisin a laburnin (farmakologicky podobný nikotinu). U dětí je častá a velmi nebezpečná záměna nezralých lusků štedřence s lusky hrášku. Smrtelná dávka pro malé děti je 3 - 4 lusky, popř. 10 - 20 semen. Děti také rády vysávají sladký nektar z květů a žvýkají nasládlé větvičky štedřence.

Příznaky: Otrava propuká 15 - 60 min po požití, projevuje se jako pálení v ústech a hrtanu, slinění, žízeň, dávení, pocení, úporné zvracení, závratě, svalové křeče. Smrt může nastat ochrnutím dýchacích cest a zástavou dechu.

První pomoc: Nezbytná je co nejrychlejší lékařská pomoc, do té doby se snažíme vyprázdnit žaludek, podat aktivní uhlí a tekutiny.

TIS ČERVENÝ (*Taxus baccata*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště jehlice. Děti lákají sytě červené míšky obsahující silně jedovatá semena (dužina jedovatá není). Ta obsahují taxin, milosin a efedrin. Pro dospělého je smrtelných 50 - 100 g jehlic.

Příznaky: Pokud nejsou semena nebo jehlice rozžvýkány, dojde po pozření několika semen nebo jehlic k žaludečním nebo střevním potížím. V opačném případě mohou mít prudké otravy rychlý průběh a údajně mohou skončit smrtí i v několika minutách. Taxin je totiž srdeční a cévní jed a rychle se vstřebává v zažívacím traktu. Prudká otrava se projevuje zvracením, bolestmi žaludku, průjemem, křečemi, celkovou slabostí až bezvědomím. Smrt nastává po 11 - 24 h ochromením krevního oběhu a dýchání.

První pomoc: Snažíme se zbavit ústa i žaludek veškerých zbytků rostliny. Podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí a kontaktovat TIS nebo lékaře. Při pozření více než 5 bobulí je lékařské ošetření nezbytné, snažíme se dopravit postiženého co nejrychleji do lékařského zařízení.

TRNOVNÍK AKÁT (*Robinia pseudoacacia*)

Zdravotní rizika: Kromě květů je celá rostlina jedovatá, zvláště kůra a plody. Jsou známy otravy po požití 4 - 5 semen nebo po žvýkání kořene, který chutná nasládlé. Také vdechování prachu z akátového dřeva může vyvolávat alergie a slabé otravy.

Příznaky: Již za hodinu po požití semen nebo rozžvýkání kořene nastává zvracení, průjem, křečovitě stahy.

První pomoc: Nenásilné vyvolání zvracení, podat aktivní uhlí, tekutiny. Lékařské ošetření je žádoucí.

ZERAV ZÁPADNÍ (*Thuja occidentalis*)

Zdravotní rizika: Nejvíce jedovatými částmi rostliny jsou vrcholové partie větví, šišky a dřevo. U citlivějších osob vyvolává styk s větvkami podráždění kůže. Podobné účinky mají i zerav obrovský a zeravec východní. Do této skupiny se řadí i jedovatý zimostřez vřezvový (*Buxus sempervirens*).

Příznaky: Nevolnost, zvracení, křeče, bolestivý průjem, poškození jater a ledvin, zvýšení krevního tlaku, nakonec ochromení centrálního nervového systému. Kožní podráždění se projevuje jako zčervenání, svědění, ekzém.

První pomoc: Vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí, možno i projímadlo síran sodný. Popíjet teplý čaj. Konzultace na lince TIS nebo s lékařem. Ve vážnějších případech neprodleně vyhledat lékařskou pomoc.

POKOJOVÉ ROSTLINY

AGLAONEMA (*Aglaonema rotundum*)

Zdravotní rizika: Po požití představuje stejné nebezpečí jako diffenbachie, působení je vždy mírnější.

Příznaky: Průběh postižení nelze předem odhadnout, některé exempláře mají nebezpečné látky odbourány a potíže nevzniknou. Může se vyskytnout podráždění sliznic, otoky, nevolnost apod.

První pomoc: Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zamezit vzniku otoků sliznic! Kontaktovat TIS nebo lékaře. Při potížích vždy vyhledat lékařskou pomoc!

ALOKÁZIE (*Alocasia*)

Zdravotní rizika: Jedovatá rostlina, při manipulaci navíc hrozí podráždění pokožky.

Příznaky: Při podráždění pokožky se projeví klasické příznaky svědění, zarudnutí apod. Příznaky po konzumaci u nás nejsou dostatečně známy a popsány. Lze předpokládat, že mohou být obdobné jako u diffenbachie, avšak slabší.

První pomoc: Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa důkladně vypláchnout studenou vodou. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Při zdravotních obtížích neprodleně vyhledat lékařskou pomoc.

BRAMBOŘÍK PERSKÝ (*Cyclamen persicum*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, především však hlíza. Obsahuje saponin cyklamin, který se ničí vařením nebo sušením rostliny. Pro člověka jsou jedovaté již 0,3 g čerstvé hlízy, 8 g je smrtelná dávka. Šťáva z hlízy působí dráždivě na kůži. U citlivějších osob i kontakt s nadzemní částí.

Příznaky: Zvracení, silné bolesti žaludku, poruchy krevního oběhu, křeče, ochromené dýchání.

První pomoc: Podat aktivní uhlí a tekutiny. Kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat lékařskou pomoc.

DIEFFENBACHIE / MRAMORNATKA (*Dieffenbachia*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, zvláště pak lodyha. Šťáva z diffenbachie je velmi jedovatá. Ve všech částech rostliny jsou jehličky šťavelanu vápenatého poškozující sliznici, ale jde i o další blíže neurčené glykosidy, alkaloidy a saponiny. 3 - 4 listy je smrtelná dávka, jedovatá je i proteklá zálivková voda. Šťáva působí dráždivě i na kůži, při postříkání očí je možné poškození rohovky. Při manipulaci používejte ochranné rukavice. Tato rostlina určitě nepatří do dětského pokoje!

Příznaky: Nevolnost, zduření jazyka a otoky úst, poruchy srdečního rytmu, omámení, ochrnutí.

První pomoc: Při požití vyvolat zvracení a podat aktivní uhlí s tekutinami. Při poranění očí proplachovat vodou eventuálně borovou vodou. Kontaktovat TIS, dopravit postiženého k lékaři.

KLÍVIE / ŘEMENATKA (*Clivia miniata*)

Zdravotní rizika: Rostlina (zejména listy) obsahuje žlutou mléčnou šťávu, je jedovatá přítomností alkaloidů lykorinu, kliviminu a dalších.

Příznaky: Při požití se dostavuje slinění, zvracení, průjem, větší dávky mohou způsobit ochrnutí až kolaps.

První pomoc: Podle obecného postupu - vyvoláme zvracení, podáváme aktivní uhlí a tekutiny, je nutné zajistit lékařské vyšetření.

KROTON / OBOJAN (*Codiaeum variegatum pictum*)

Zdravotní rizika: Šťáva z rostliny je jedovatá.

Příznaky: Nevolnost, zvracení, průjem apod. Potřísnění kůže může vyvolat alergickou reakci.

První pomoc: Pokud došlo pouze ke žvýkání částí rostliny, odstraníme zbytky z úst a důkladně vypláchneme. Při požití vyvolat zvracení, kontaktovat TIS nebo lékaře. Potřísněnou pokožku omývat čistou vlažnou vodou.

MONSTERA / FILODENDRON

Zdravotní rizika: Zejména stonky a řapíky listů obsahují jehlicovité krystalky šťavelanu vápenatého, případně další toxické látky. Po požití představuje stejné riziko jako diffenbachie, působení je však mírnější.

Příznaky: Průběh postižení nelze zcela odhadnout, některé exempláře mají jedovaté látky odbourané. Šťáva z rostliny způsobuje na pokožce záněty, bolestivě též dráždí sliznice (slinění, otok jazyka, podrážděnost očí a nosní sliznice, celkový útlum).

První pomoc: Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa důkladně vypláchnout studenou vodou, dát pít studené tekutiny nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zabránit otékání sliznic. Potřísněnou pokožku dobře omýt vodou. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

POTOS (Scindapsus pictus) !

Zdravotní rizika: Po rozžvýkání může působit podobně jako diffenbachie, ale vždy mírněji.

Příznaky: Může se objevit podráždění sliznice žaludku a střev.

První pomoc: Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zabránit vzniku otoků sliznic! Kontaktovat TIS nebo lékaře, při potížích vyhledat lékařskou pomoc.

PRYŠEC ZÁŘIVÝ/NÁDHERNÝ (Euphorbia milii) !! K

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina. Obsahuje ve svých tkáních mléko s dráždivým latexem.

Příznaky: Při kontaktu se sliznicemi nebo s kůží dochází k různě silnému podráždění s otokem, zčervenáním a pálením. Požití vyvolává žaludeční a střevní potíže.

První pomoc: Po požití ihned odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout. Došlo-li k požití části rostliny, ne jen ke žvýkání, podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí s tekutinou. Kůži, která přišla do styku se šťávou omýt, při poškození očí vymývat spojivkový vak 10 - 15 min tekoucí vlažnou pitnou vodou. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt dostupný, vyhledat zdravotnickou pomoc.

SPATHIPHYLLUM !

Zdravotní rizika: Po rozžvýkání může působit podobně jako diffenbachie, ale vždy mírněji.

Příznaky: Podráždění sliznic, otoky.

První pomoc: Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vypláchnout studenou vodou, dát pít studený nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zabránit vzniku otoků sliznic. Kontaktovat TIS nebo lékaře, při potížích vyhledat lékařskou pomoc.

"TCHÝNIN JAZYK"/TENURA PÁSKATÁ (Sansevieria trifasciata) !

Zdravotní rizika: Celá rostlina obsahuje dráždivé saponiny.

Příznaky: Zvracení, nevolnost, bolesti hlavy a poruchy trávicího ústrojí.

První pomoc: Postupuje se podle obecných zásad - vyvolat zvracení, podat 3 - 5 tablet aktivního uhlí a tekutiny. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

DIPLADÉNIE (Dipladenia) !!!

Zdravotní rizika: Celá rostlina je velmi jedovatá.

První pomoc: Vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí a tekutiny a co nejrychleji zajistit lékařskou pomoc.

VÁNOČNÍ HVĚZDA (*Euphorbia pulcherrima*)

Zdravotní rizika: Při poranění z rostliny vytéká mléčná šťáva (latex), která vyvolává podráždění pokožky a vznik puchýřů. Jedovatost je poněkud sporná, některé vyšlechtěné odrůdy mohou mít již toxiny odbourány, stále se však uvádějí i otravy po požití více než jednoho listu nebo barevného listenu.

Příznaky: Objevuje se chvění, zvracení, průjem, spavost, omámenost i zvýšená teplota.

První pomoc: Vyprázdnění žaludku a podávání aktivního uhlí s tekutinami. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

MUČENKA (*Passiflora caerulea*)

Zdravotní rizika: Jedovatá je celá rostlina, kromě plodů. V listech jsou obsaženy cyanogenní glykosidy (6 mg HCN ve 100 g listů).

Příznaky: Inhibice enzymů obsahujících železo. Škrábání v krku, závratě, slabost, poruchy dýchání, ztráta vědomí.

První pomoc: Po požití je třeba vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí a kontaktovat TIS nebo lékaře. Při silných příznacích vyhledat neprodleně lékařskou pomoc.

Jedovaté houby

OTRAVY JEDOVATÝMI HOUBAMI

Přes všechnu osvětu se stále vyskytují otravy jedovatými houbami. Jsou zbytečné, stačí jen větší znalost hub, aby se otravám zabránilo. Otravu mohou působit i jedlé houby, pokud byly požitý zapařené nebo nahnilé. Není vhodné ochutnávat neznámé houby syrové a už vůbec se nedoporučuje experimentovat při vaření s houbami, které dobře neznáme. Případná konzumace alkoholu po jídle, které mohlo obsahovat jedovaté či nejedlé houby, příznaky a následky ještě zhoršuje. Jedy z hub působí nejčastěji vážné poškození jater, ledvin a zažívacího ústrojí.

Prevence:

- > Nenutíte dětem jídla z hub. Houby jsou pro děti těžko stravitelné. Proto je lépe dětem houbové jídlo nenutit, ani když víme bezpečně, že houby jsou jedlé.
- > Dbejte na správné uskladnění a přípravu hub - zapařené houby nebo déle skladovaná jídla byť z jedlých hub mohou způsobit i dospělým vážné zažívací problémy.
- > Pro přípravu pokrmů zpracováváte pouze zdravé houby, není pravdou, že při sušení červíci vylezou. Jídlo z takových hub pak může být docela odpuzivé.
- > Při sběru hub před dětmi houby neochutnávejte syrové, aby v nestřežené chvíli také samy jedovatou houbu neochutnaly.
- > Děti, zvláště ty malé, mějte v lese neustále pod kontrolou.
- > Poučte děti o rizicích jedovatých hub, naučte děti základní druhy hub bezpečně rozeznávat.
- > Děti by si měly vštípit zásadu: "Co bezpečně neznám, to neochutnávám a raději se vždy poradím s dospělým!"
- > Pokud si sami při sbírání hub nejste některým ze svých úlovků byť jen trochu jistí, raději houbu vyhodte.
- > Žádnou otravu houbami nebo jen její příznaky nepodceňujte a jednejte rychle v rámci první pomoci.

Poznámka k orientaci v atlasu jedovatých hub:

Označení stupně jedovatosti:

!!! smrtelně jedovaté !! silně jedovaté ! jedovaté

MUCHOMŮRKA ZELENÁ (Amanita phalloides) !!!

Záměna: Z neznalosti možná záměna s muchomůrkou růžovkou (masák) či žampionem. Někdy též možná záměna za zelené holubinky. Výrazným poznávacím znakem je kuželovitý pohár, z kterého vyrůstá noha - lidově zvaný kalich smrti.

Zdravotní rizika: Smrtelně jedovatá, vůbec nejedovatější u nás. Jedna větší plodnice může způsobit smrt i několika lidí.

Příznaky: Typický je pozdní nástup příznaků. První příznaky otravy jsou trvalá slabost a průjem spolu s prudkými bolestmi břicha a zvracení. Již během této doby jedy napadají a vážně poškozují ledviny a játra. Často následuje znatelné zlepšení stavu, takže se vše zdá v pořádku. Ke smrti v důsledku selhání jater a ledvin dochází však během několika málo dní.

První pomoc: Po požití okamžitě pokus o vyvolání zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí, alespoň 8 - 10, ale i více! Uchovat zbytky jídla, zvratky nebo stolici postiženého, materiál dopravit i s postiženým do nemocnice. Stejně postupovat i při pouhém podezření, že šlo o muchomůrku zelenou. Podezření se musí potvrdit nebo vyloučit mykologickým rozbořením zbytků jídla nebo získaného biologického materiálu (stolice, zvratky, vzorek z výplachu žaludku). Při podezření neváhat, vyhledat zdravotnické zařízení i když postižený ještě nemá potíže.

MUCHOMŮRKA BÍLÁ (Amanita phalloides var alba) !!!

Záměna: Snadno zaměnitelná za některé druhy žampionů nebo bedel.

Zdravotní rizika: Smrtelně jedovatá. Obsahuje stejné jedy jako muchomůrka zelená, stejný je i průběh otravy. Zvýšené riziko spočívá v tom, že je snáze zaměnitelná za bílé žampiony nebo za bedly.

Příznaky: Stejný průběh otravy jako muchomůrka zelená

První pomoc: Viz muchomůrka zelená

Jedovaté houby

MUCHOMŮRKA JÍZLIVÁ (*Amanita virosa*)

Záměna: Možnost záměny za bílé jedlé houby, hlavně žampiony.

Zdravotní rizika: Smrtelně jedovatá.

Príznaky: Po delší době latence se objevují průjemy a zvracení, poté dochází k poškození jater.

První pomoc: Viz muchomůrka zelená

MUCHOMŮRKA PANTEROVÁ (*Amanita pantherina*)

Záměna: Často zaměňována s bedlou vysokou či muchomůrkou šedivkou nebo muchomůrkou růžovkou (všechny jedlé).

Zdravotní rizika: Otrava nemá tak těžký průběh jako u muchomůrky zelené, lékaři téměř vždy pacienta zachrání. Otravy jsou však časté a mohou zanechat trvalé následky - poškození ledvin a jater.

Príznaky: Otrava se nemusí projevit u všech, kteří houbu jedli. Zpočátku zažívací potíže, později dráždivý účinek (např. neklid, strach, křik, halucinace). Projevy otráveného se nápadně podobají opilosti. Následuje tlumivý účinek na centrální nervový systém. Ohroženi jsou zejména starší lidé a malé děti.

První pomoc: Bezprostředně po požití zkusit vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí, 8 - 10 tablet. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Pokud je kontakt nemožný, dopravit postiženého ihned do nemocnice.

ZÁVOJENKA OLOVOVÁ (*Entoloma sinuatum*)

Záměna: Pozor na možnost záměny za mladé plodnice jedlého hříbu dubového, rostoucí ve stejných místech a velmi podobné. Dále je možná záměna za všechny světle zbarvené jedlé houby, rostoucí mimo les, jako je závojenka podtrnka, čirůvka májovka, žampion polní, žampion ovčí.

Zdravotní rizika: Houba je smrtelně jedovatá.

Príznaky: První příznaky otravy se objevují po 2-3 hodinách po požití pokrmu (prudké zvracení, silné průjemy, bolesti hlavy a břicha).

První pomoc: Vyvolat zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, zajistit lékařské ošetření, vzít sebou vzorek stolice a zvratků k laboratornímu určení.

VLÁKNICE PATOUIILLARDOVA (*Inocybe patouillardii*)

Záměna: V mládí možná záměna za jedlou čirůvku májovku nebo jedlý žampion polní či žampion ovčí. Vláknicí však snadno prozradí typické červenání dužniny.

Zdravotní rizika: Obsahuje asi 500krát více muskarinu než muchomůrka červená. Smrtelná dávka 100-300 g čerstvé houby.

Príznaky: Otrava se projeví zpravidla do dvou hodin nápadným pocením, slzením a sliněním. Jed způsobuje poruchy krevního oběhu a celého nervového systému. Klesá krevní tlak, tep se zpomaluje, objevuje se třesavka a dýchací obtíže, nápadné je zúžení zorniček s poruchami vidění. Bez lékařského ošetření končí otrava smrtí.

První pomoc: Bezprostředně po požití zkusit vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí, 8 - 10 tablet. Kontaktovat TIS nebo lékaře. Dopravit postiženého ihned do nemocnice.

ZÁVOJENKA (zvonovka) JARNÍ (Entoloma vernum)

Záměna: Nezkušení houbaři mohou někdy zaměnit se špičkou obecnou nebo penízovkou dubovou.

Zdravotní rizika: Je to smrtelně jedovatá houba.

Příznaky: Způsobuje průjemy a může poškodit játra nebo ledviny.

První pomoc: Vyvolat zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, zajistit lékařské ošetření, vzít sebou vzorek stolice a zvratků k laboratornímu určení.

PAVUČINEC PLYŠOVÝ (Cortinarius orellanus)

Záměna: Riziko záměny s jedlými zástupci rodu pavučinec.

Zdravotní rizika: Otrava je velice zákeřná, neboť se její příznaky objevují nejdříve za 2 dny (a nejpozději za tři týdny (!)) po požití a mají charakter náhlého selhání ledvin. Pro dlouhou inkubační dobu mnohdy není onemocnění spojováno s konzumací hub. Otrava často končí smrtí nebo trvalým poškozením ledvin, které vyžaduje pravidelnou dialýzu nebo transplantaci.

První pomoc: Vzhledem ke specifikům pozdního projevu příznaků je třeba při jakýchkoli potížích pátrat i dále do minulosti, zda nebyly konzumovány houby a informovat o tom i lékaře. V případě podezření na konzumaci jedovaté houby bezprostředně po jídle je namístě vyvolat ihned zvracení, podat co největší množství aktivního uhlí s tekutinami. Zvracení má smysl ještě do několika hodin po požití houbového jídla. Lékařské vyšetření je žádoucí i u osob bez příznaků, které jídlo alespoň ochutnaly.

ČEPIČATKA JEHLIČNANOVÁ (Galerina marginata)

Záměna: Možnost záměny s jedlou opeškou měnlivou

Zdravotní rizika: Obsahuje amanitiny, stejně jedovatá jako muchomůrka zelená

První pomoc: Pokusit se co nejrychleji po požití vyvolat zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí, alespoň 8 - 10, ale i více! Uchovat zbytky jídla, zvratky nebo stolici postiženého, materiál dopravit i s postiženým do nemocnice. I při pouhém podezření neváhat, vyhledat zdravotnické zařízení i když postižený ještě nemá potíže.

MUCHOMŮRKA ČERVENÁ (Amanita muscaria)

Záměna: Jedná se o houbu všeobecně známou, a tak je možnost záměny celkem vyloučena

Zdravotní rizika: Hlavní jedovatou látkou je mykoatropin, obsah muskarinu je poměrně nízký.

Příznaky: Otrava se projeví do 2 hodin a působí poruchy vědomí, postižení centrálního nervového systému a vyvolává halucinace. Otrava často probíhá jako opojení alkoholem, ale protože tato muchomůrka obsahuje další dosud neznámé látky, narušující zdraví a ve vzácných případech vedoucí až ke smrtelné otravě, je nutno před požíváním i ochutnáváním varovat.

První pomoc: Zjistit požití množství, vyvolat zvracení, podat alespoň 8 - 10 tablet aktivního uhlí. Uchovat vzorky zvratků a stolice, dopravit co nejdříve k lékaři. Při pouhém podezření vyhledat lékaře, i když postižený ještě nemá zdravotní potíže.

HŘIB SATAN (Boletus satanus)

Záměna: Zaměnitelný s dalšími jedovatými druhy hřibů - nachovým (jedovatý), satanovitým (jedovatý) a rudonachovým (jedovatý). Jen velmi nezkušený houbař může zaměnit za jedlého hřiba koloděje či kováře.

Zdravotní rizika: Ochutnávání syrové houby působí rychlé a prudké otravy. Obtíže působí i výpary ze syrové houby v uzavřené místnosti. Úmrtí nejsou známa.

Příznaky: Silné žaludeční a střevní potíže, průjemy.

První pomoc: Vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře.

UCHÁČ OBECNÝ (*Gyromitra esculenta*)

Záměna: Jemu podobný, ale větší je ucháč obrovský, který je v mládí jedlý.

Zdravotní rizika: Jedovatá houba obsahující jed gyromitrin, který je smrtelně jedovatý, ale tepelnou úpravou se ztrácí. O jedovatosti ucháče se vedou spory, dosud málo prozkoumán. Otravy vznikají zřejmě po opakovaném požívání houby.

Příznaky: Zažívací potíže, křeče, zvracení, průjem. Možnost poškození jater.

První pomoc: Bezprostředně po požití vyvolat zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

HOLUBINKA VRHAVKA (*Russula emetica*)

Záměna: Možnost záměny s holubinkou sličnou, lepkavou a jahodovou. Všechny tři jsou jedlé a liší se pouze zbarvením klobouku.

Zdravotní rizika: K otravám holubinkou vrhavkou dochází velmi zřídka. Příčinou jsou látky působící její hořkou a palčivou chuť, která většinou nezmizí ani vařením. Potíže se projevují po 2-4 hodinách pálením v hrdle, pocitem tepla až pálením v žaludku, pálením žáhy a říháním. Při větší dávce se dostavují průjemy.

První pomoc: Vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře.

ÚTOKY PSŮ

Poranění psem tvoří největší podíl ze všech úrazů způsobených člověku zvířetem. Ve studii Státního zdravotního ústavu na vybraných pražských školách téměř 40 % žáků uvedlo, že do 12 let svého věku bylo pokousáno psem (často se jednalo o vlastního nebo známého psa), přičemž čtvrtina těchto zranění vyžadovala lékařské ošetření.

Pokousání a poranění způsobená psem představují závažný zdravotní problém. Poranění způsobená psem mohou vést k vážným infekčním onemocněním (tetanus, vzteklinka - stačí i škrábnutí nebo zanesení slin nemocného zvířete na sliznici člověka), deformacím pohybového aparátu, závažným kosmetickým následkům, poškození vnitřních orgánů, dokonce i ke smrti.

Při napadení psem jsou na životě ohroženy zejména děti, přičemž počet těchto fatálních napadení v poslední době významně narůstá. U dětí do 4 let představují poranění hlavy a krku až 2/3 všech úrazů vzniklých pokousáním psem. V této skupině je také nejvíce úmrtí na uvedené následky.

Jak majitelé psů, tak ti, kteří s nimi přicházejí pouze do kontaktu, by si měli být vědomi hlavních rizik a zodpovědně dodržovat základní pravidla zacházení se psem:

- Naučte se psy důsledně vychovávat a dodržovat základní bezpečnostní pravidla (nošení náhubku a chůze na vodítku, pravidelná očkování).
- Naučte se psům rozumět.
- Naučte se rizikové chování psa předvídat.
- Naučte se rizikovému chování psa předcházet.
- Naučte se účinně chránit v případech ohrožení.

DĚTI A PSI

U dětí bývá častou příčinou poranění nebo pokousání psem jejich aktivní přístup ke psům (ať již vlastním nebo cizím - snaha získat, upoutat, vynutit si jejich pozornost, seznámit se apod.), nejedná se tedy vždy o dráždění nebo domnělý pokus o týrání zvířete.

Pamatujte na pravidla základní prevence:

1. Nikdy nenechávejte dítě se psem o samotě a nedovolujte dítěti hrát se psem hry, které stimulují psa k agresivitě.
2. Zvýšené pozornosti a opatrnosti je potřeba při jakémkoli kontaktu dítěte se psem.
3. Dbejte na vhodné a správné chování dítěte vůči vlastnímu nebo cizímu psu.
4. Pozorujeme-li náznaky nelibosti psa vůči dítěti, kontakt dítěte se psem ihned přerušíme.
5. Pes, který se již někdy projevil agresivní chování vůči člověku, je nevhodný pro rodinu s dětmi.
6. Rozumně zvažte, zda vaše dítě neprojevuje příliš nezvladatelný strach, obavu či respekt ze psů, a jestliže ano, odložte pořízení psa na pozdější dobu.
7. Buďte obezřetní zejména v situacích, které psu signalizují jeho nadřazenost (bránění určitého místa, potravy, hračky apod.)
8. Přestáváte-li chování psa zvládat, vyhledejte odbornou pomoc u profesionálních evičitelů.
9. Naučte děti základům bezpečného chování vůči psům a jak se zachovat v případě, že jsou psem ohroženy či napadeny:
 - Bez svolení majitele, není vhodné, aby dítě hladilo cizího psa (před projevem jakékoli náklonnosti dítěte vůči psu by měl pes mít vždy možnost si dítě očíkat).
 - Dítě by nemělo před neznámým psem utíkat a křičet.
 - Je vždy potřeba, aby si dítě hrálo se psem pouze za dozoru dospělé osoby.
 - Pes by neměl být rušen dítětem při spánku, krmení či péči o štěňata.
 - Dítě by mělo ovládat pravidla chování při ohrožení psem (viz následující kapitola).
 - Je-li dítě při útoku psa sraženo na zem, mělo by se stočit do klubíčka a chránit si pažemi hlavu (lokty směřují ke kolenům, sepnuté dlaně chrání temeno hlavy a zápěstí uší). Je potřeba, aby byl pes od dítěte co nejrychleji odehnán, odlákán apod. dospělou osobou.

JAK SE ZACHOVAT PŘI OHROŽENÍ PSEM:

Nenechte se mýlit příslovím "Pes, který štěká, nekouše!" I přátelský pes může kousnout, když je udeřen či drážděn. Někteří psi před kousnutím vůbec nezaštěkají. Pes, který štěká ze strachu, může také ze strachu kousnout. Pes, který brání své teritorium, štěká i kouše. Rozhodně nelze dělat přímou úměru mezi velikostí a nebezpečností psa. Malá plemena jsou obecně temperamentnější a jejich práh vzrušivosti je nižší.

1. Snažte se zachovat klid.
2. Zvažte vaši situaci a pokuste se z reakce a postoje psa nalézt odpovídající řešení. Váš aktivnější přístup v rizikové situaci může střet se psem zcela zažehnat.
3. Vyvarujte se rychlého a náhlého pohybu. Jakýkoli prudký pohyb (paží, ruky) může nastartovat útok psa. Stůjte klidně a nechte ruce podél těla. Nesnažte se před psem zachránit útekem!
4. Nedívejte se upřeně, strnule psu do očí. Psi zaměřují svou kořist pohledem a přímý pohled může iniciovat útok psa.

5. Pokuste se vykázat psa ze své blízkosti rozhodným, pevným hlasem, např. "Jdi domů. Jdi pryč". Pokud pes setrvává ve vaší blízkosti a nejeví známky odchodu, stupňujte svou hrozbu (hlasitějším, hlubším zvoláním).
6. Pokud pes začíná jevit známky agresivity, snažte se na něj naopak mluvit konejšivým, klidným hlasem. Důležitá je intonace vašeho hlasu, nikoliv obsah slov. "Dívejte" se na psa jakoby mimoděk, bočním nefixovaným pohledem a sledujte jeho reakce.
7. Pokuste se pomalu pozvolna od psa ustupovat, nepřestávejte mluvit konejšivým hlasem (např. hodný pes). Přijde-li k vám, nechte se očichat. Nechte psa odejít. Vyčkejte a pomalu, pozpátku se od psa vzdalujte. Točte se k němu stále čelem.
8. Uvědomte si, že ve skutečnosti jen velmi málo psů je cvičeno ke střetu s člověkem (služební psi). Většina psů, kteří ohrožují člověka na veřejnosti, jsou psi mezi "útokem a útekem".

JAK SE ZACHOVAT PŘI ÚTOKU PSA:

1. Nedokážete-li či není-li možné se psu postavit, snažte se k němu natočit bokem a zády. Přihrňte se a ohněte záda, ruce přitiskněte k tělu, schovejte je do klína. Čelný útok je pro psa snazší, neboť při něm může napadnout končetiny, krk, bradu, rameno apod. Naopak odvrácená pozice (schoulené tělo) snižuje pravděpodobnost či intenzitu útoku psa a závažnost poranění.
2. Zaútočí-li na vás pes či srazí-li vás k zemi, stočte se do klubíčka, chraňte si pažemi hlavu (lokty směřují ke kolenům, sepnuté dlaně chrání temeno hlavy, zápěstí chrání uši). Nehýbejte se, zůstaňte v klidu. Vyčkejte až pes odejde.
3. Nepodceňujte vzdálenost mezi vámi a psem, než se rozhodnete vstát. Při vstávání sledujte bedlivě reakce psa, pokud je stále v dohledu a jeví-li o vás zájem, raději se vstáváním vyčkejte.

JAK POSTUPOVAT PŘI PORANĚNÍ PSEM:

1. Okamžitě zajistit poraněnému první pomoc, lokální ošetření rány běžnými dezinfekčními prostředky (účinné je i vymytí ran běžnou mýdlovou vodou).
2. Podle závažnosti poranění a výsledků veterinárního vyšetření zajistit bezprostřední, příp. následné odborné lékařské ošetření či léčbu. Při podezření na vzteklinu se nedoporučuje rány šít.
3. Každé i minimální poranění člověka psem je nutno považovat za velmi nebezpečné, jedná-li se o psa nakaženého vzteklinou. Inkubační doba závisí na rozsahu a lokalizaci onemocnění (5 dní až 12 měsíců), nejčastěji 2 - 8 týdnů. Ve slinách psů lze virus detekovat 3 - 7 dní (vzácně i více) před začátkem klinických projevů onemocnění. U člověka není známa přirozená imunita.
4. Vždy je nutno pátrat po původu psa, který poranění způsobil (zjistit chovatele, majitele, zapsat si jeho jméno, adresu, telefon).
5. Chovatel (majitel) je povinen zajistit, podle § 4 písm. a) zákona č. 166/1999 Sb., aby jeho pes, který poranil člověka, (případně přišel do přímého kontaktu s poraněným člověkem za okolností, které mohou vyvolávat podezření z onemocnění vzteklinou), byl neprodleně vyšetřen veterinárním lékařem. Další vyšetření psa je nutné po 5 dnech. Pokud tak chovatel neučiní, je nutno informovat Policii ČR nebo příslušnou veterinární správu. Každý chovatel je povinen každoročně zajistit očkování zvířete proti vzteklině.
6. Nebyl-li pes, který způsobil poranění, dohledán, postižený absolvuje ochranné očkování ihned, v případě pozitivního vyšetření zvířete se zahájí u postižené osoby pasivní a aktivní imunizace.

NEŽ SI POŘÍDÍTE PSA

Zvažte své fyzické předpoklady, váš životní styl, zájmy, prostředí, do kterého chcete přivést psa, závazek, který vůči psu a komunitě, ve které žijete, přijímáte. Pokud si nejste jisti vhodnou volbou plemene, poraďte se s profesionálními odborníky (s veterináři, chovateli, specialisty na chování psů, cvičiteli psů apod.). Psa důsledně cvičte, musí zvládat základní povely "ke mně, sedni, lehní, zůstaň, fuj".

Přivádíte-li si domů dospělého psa, zejména do rodiny s dětmi, buďte velmi obezřetní a věnujte začleňování psa do rodiny mimořádnou pozornost. Začleňování dospělého psa do nového prostředí s sebou nese nutnost vymezení jeho jasného hierarchického postavení. Pro nezkušeného chovatele-začátečníka bývá relativně méně obtížné proniknout postupně do zákonitostí psiho světa prostřednictvím výchovy štěněte.

Upozornění! Vzorce sociálního chování dnešních psů se zásadně neliší od chování jejich divokých předků. Ani současní psi nepřestávají být smečkovými predátory, kteří následují vůdce, brání svá teritoria, soutěží o pořadí ve smečce a o potravinové zdroje. Normální pes považuje člověka v určitém smyslu za příslušníka "svého druhu", jeho rodinu pak za smečku, v níž zaujímá určité postavení a tomu přizpůsobuje své chování. Soutěžení o nadřazené postavení zahrnuje i bránění věcí, potravy, hračky. Je nezbytné, aby pes vnímal vlastního člověka jako jemu nadřazeného jedince (vůdce). Není-li tomu tak, v řadě případů se zvyšuje riziko vzniku sociálně motivované agrese. Proto je např. velmi riziková situace, kdy do rodiny, v níž pes zaujímal dlouhodobě určité postavení přibude novorozeně, jemuž je náhle věnována veškerá pozornost rodiny. Pes je pudově hnán k obraně svého postavení a ačkoli byl považován za zcela mírumilovného, může dítěti vážně ublížit.

Modelky

RETUŠOVANÁ KRÁSA

Ideál krásy se stále mění. V průběhu historie poměrně výrazně - vzpomeňme korpulentní Věstonickou Venuši, naopak gotickými umělci zobrazované ženy vyhublé, se světlou pletí, a opět bujné tvary boubelek "krev a mlíko" v renesanci a baroku. Ještě do poloviny 20. století představovaly ideál ženské krásy kypré tvary v dnes problémových partiích stehen, boků, břicha a pozadí. Zlom nastal v šedesátých letech, kdy se symbolem stává modelka Twiggy, s mírami 79-56-81.

Ideál krásy je ovlivňován nejen tím kdy žijeme, ale také kde. Co je v jedné zemi považováno za přitažlivé, setkává se jinde s opovržením. Krása tedy není "měřitelná", záleží na mnoha aspektech.

Nahlédneme-li dnes do nějakého časopisu pro ženy, který radí, jak být "in", zjistíme, že je plný fotek dokonalých modelek. V článkách kolem se dozvíme "zaručené" rady, jak dosáhnout stejného efektu - farmaceutický a kosmetický průmysl nám vsugerovává, že se zcela určitě nemůžeme obejít bez jejich koktejlů a pilulek na hubnutí, vyhlazovacích krémů, opalovacích kapslí, přípravků proti celulitidě, proti vráskám, proti stárnutí pleti, pro krásné vlasy bez lupů, pro vybělení zubů...

Ve skutečnosti jde hlavně o byznys. Nikdy nebudete vypadat jako modelka z fotky. Proč? Protože tak nevypadá v reálném životě ani ona sama. Příprava na "mediální podvod" začíná už ve studiu při focení - modelku vylepšuje několik kadeřníků a vizážistů, třeba i nalepováním jednotlivých pramínků vlasů pro efekt prodloužení. Před otiskem si s fotografií pohrají profesionální grafici. Běžně se zeštíhlují nohy, může se "uříznout" kus boků, přidělávají se vlasy, čistí pupínky na pleti, odstraňují se chlupy v nose, nos se i zmenšuje, vyhlazují se nežádoucí faldíky, nakřivené rty lze srovnat do dokonale symetrického tvaru, napravit jde i pokud modelka šilhá...

Porovnejme dvě fotografie modelky Sandry - první je retušovaná, druhá před retušováním. Grafici modelce vyhladil pleť na obličeji, i na těle, zmírnil zakulacení břicha, aby vypadalo plošší, zjemnil odlesky a sjednotil barvu. Výrazně zmenšil pravý bok, aby křivka lépe lahodila oku diváka. Změny najdeme i v obličeji - zmizely kruhy pod očima, zjemnily se nosoretní rýhy, pleť je hladká a oči jasnější.

Pokud si myslíte, že modelky nebojují s rozšířenými póry a mají dokonale hladkou pleť, kterou získáte také, jakmile si zakoupíte inzerovaný make-up, tak jste na omylu. I zde je jediným účinným prostředkem grafický program, který sametově hladkou pleť "dovyrobí" nejen modelkám, ale klidně i vám.

Na dalších fotografiích je pro srovnání foto z časopisu a modelku "v civilu".

V televizi i tisku je v současnosti prezentováno povolání modelky jako velice výnosné. Dívky chodí na akce s politiky či slavnými sportovci, jezdí na drahé dovolené, mají spoustu peněz a čtenářky získají dojem, že by to vše chtěly také. Usoudí, že stojí za to pracovat na svém vzhledu, shodit nadbytečná kila, zajít na nějakou tu plastiku a pak být žádaná. Je dobré nepodlehnout módním trendům a tlaku společnosti, zachovat si zdravé sebevědomí a vědět, že skutečná krása nespočívá v propagovaných mírách, dokonalých vlasech a bezchybné pokožce.

Abychom nediskriminovali mužskou část populace, nelze opomenout, že i mužům je v médiích podsouván určitý ideál krásy. A i muži jsou ochotni pro "společensky přijatelnou" figuru dělat ledacos. Pro zajímavost - i u mužské populace se vyskytuje anorexie - porucha příjmu potravy, i když poměr anorektiků k anorektičkám je v naší populaci 1:30.

Modelky

CHEMIKÁLIE

CHEM. ZNAČKY

JED. ROSTLINY

JED. HOUBY

PSI

MODELKY

FOTOGRAFIE

POZNÁMKY

Modelky

Odstrašující fotky

ODSTRAŠUJÍCÍ FOTOGRAFIE ÚRAZŮ

Následující fotografie nepotřebují další komentář. Prosím, snažte se úrazům předcházet, aby vás a vaše děti nikdy nic takového nepotkalo!

POPÁLENÍ HOŘLAVINOU

POPÁLENÁ RUKA

POLEPTÁNÍ OD ZAHRADNÍHO GRILU

CHEMICKÁ POPÁLENINA STEHNA

VÝBUCH PLYNU

KOUSÁNÍ ELEKTRICKÉ ŠŤŮRY

CHEMIKÁLIE

CHEM. ZNAČKY

JED. ROSTLINY

JED. HOUBY

PSI

MODELKY

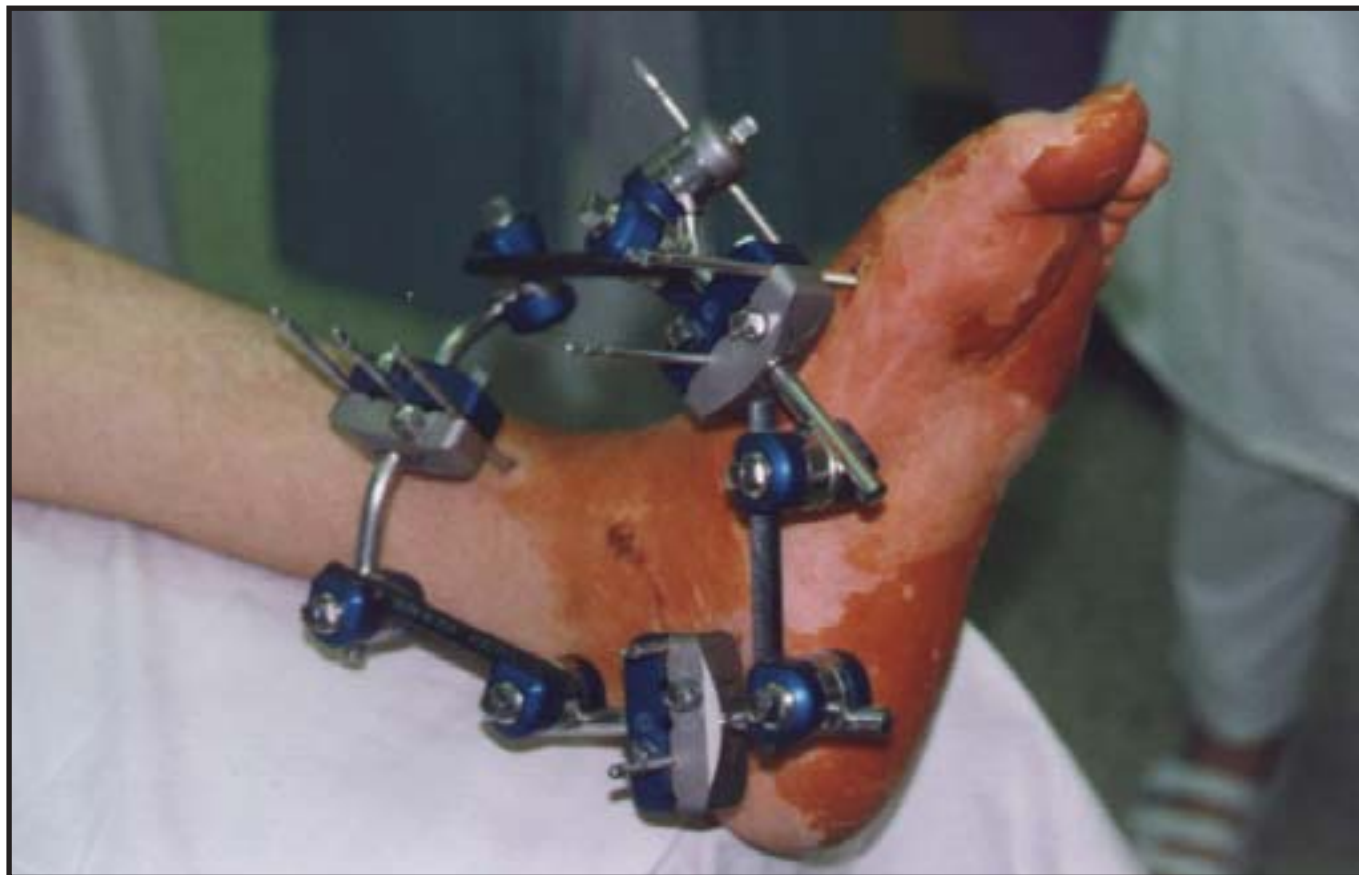
FOTOGRAFIE

POZNÁMKY

POKOUSÁNÍ PSEM

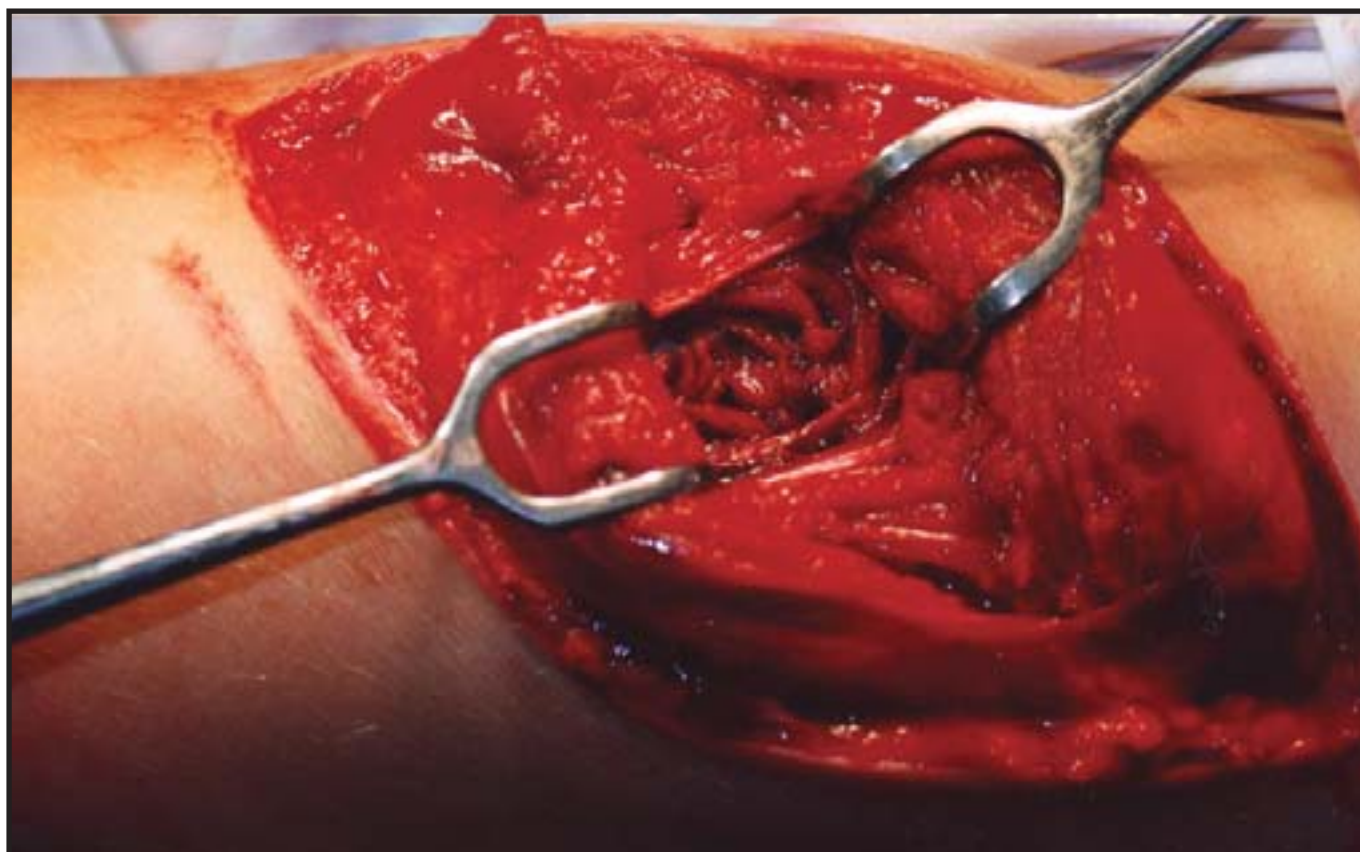
ZLOMENÝ KOTNÍK

NEVINNÁ OBĚŤ OPILÉHO ŘIDIČE

SEČNÁ RÁNA PO ZRANĚNÍ SEKAČKOU

CHEMIKÁLIE

CHEM. ZNÁČKY

JED. ROSTLINY

JED. HOUBY

PSI

MODELKY

FOTOGRAFIE

POZNÁMKY

Použitá a doporučená literatura:

HRSTKOVÁ, H.; ŠEBÁNEK, J.

Významné jedovaté rostliny v našem okolí

Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně, 2002. 253s. ISBN 80-7013-353-8

NOVÁK, J.

Jedovaté rostliny v bytě a na zahradě

Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. 81s. ISBN 80-247-0716-0

RAKOVCOVÁ, H.

ABECEDA dětských otrav

24s. Projekt MZ ČR č. 197, 2001 - 2002

Úplné znění. Číslo: 580. Trestní předpisy. Přestupky.

Ostrava-Hrabůvka: Jiří Motloch-Sagit, 2006. 412s. ISBN 80-7208-586-7

Elektronické zdroje:

<http://www.anabell.cz>, <http://anorexie.wz.cz/>, <http://www.babinet.cz>, <http://www.babysafety.cz/>, <http://www.bazenyshop.cz>, <http://www.biolib.cz> Ondřej Zicha, Miroslav Deml, <http://www.botanika.wendys.cz>, <http://www.celysvet.cz>, <http://www.domek.cz>, <http://www.doubravy.eu>, <http://foto.blog.cz> MUDr. Pavel Schlemmer, <http://www.hlasek.com>, <http://www.hobbyzahrada.cz> Ing. Helena Nováková, <http://www.houbar.cz>, <http://houby.humlak.cz/>, <http://www.kvetenacr.cz>, <http://www.kvetiny.bmtrend.cz>, <http://www.kubi-czech.cz/>, <http://www.naturfoto.cz>, <http://www.pelargonie.cz>, <http://www.priroda.cz>, <http://www.stredoceskestavby.cz>, <http://www.tiscali.cz/wome/>, <http://www.wikipedia.org>

Další zdroje:

JANOUEK, S.; ZAVADOVÁ, Z.; KODL, M.

Propagační materiál k problematice útoků psa na děti

Státní zdravotní ústav v Praze, 2003

CHEMIKÁLIE V DOMÁCNOSTI	4 - 13
> Léky	6 - 7
> Čistící prostředky	7 - 9
> Kosmetika	9 - 10
> V kutilské dílně	10
> V garáži	10
> Doma i na zahradě	10 - 12
> Další nebezpečné látky	12 - 13
> Školní pomůcky	13
CHEMICKÉ ZNAČKY, R A S VĚTY	14 - 17
> Označování a zacházení s nebezpečnými látkami	14 - 15
> Autorizace k nakládání s látkami	15
> R věty (Risk Phrases)	16 - 17
> S věty (Safety Phrases)	17
JEDOVATÉ ROSTLINY	18 - 27
> Otravy jedovatými rostlinami	18
> Atlas	18 - 27
Divoce rostoucí rostliny	18 - 21
Rostliny parků a zahrad	21 - 24
Pokožkové rostliny	24 - 27
JEDOVATÉ HOUBY	28 - 31
> Otravy jedovatými houbami	28
> Atlas	28 - 31
PSI	32 - 33
> Útoky psů	32
> Děti a psi	32
> Jak se chovat při ohrožení psem	32 - 33
> Jak se chovat při útoku psa	33
> Jak se chovat při poranění psem	33
> Než si pořídíte psa	33
MODELKY	34 - 36
> Retušované krása	34
ODSTRAŠUJÍCÍ FOTKY	37 - 41
POZNÁMKY	42
POUŽITÁ A DOPORUČENÁ LITERATURA	43

Tato publikace byla vydána v rámci projektu "Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence úrazů dětí". Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond napomáhá rozvoji zaměstnanosti podporou zaměstnatelnosti, podnikatelského ducha a rovných příležitostí a investicemi do lidských zdrojů.

DĚTSTVÍ BEZ ÚRAZŮ